

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Komparace geografických předpokladů udržitelného cestovního
ruchu zvolených regionů Itálie – Trentino a Kampánie**

Bakalářská práce

Autor: Helena Steinerová

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc.

Hradec Králové

Duben 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a zdrojů.

V Hradci Králové dne _____

Poděkování

Mockrát děkuji doc. PaedDr. Jiřímu Štyrskému, CSc. nejenom za jeho úžasné a jedinečné hodiny výuky po celou dobu studia, ale především za rady a odborné vedení této bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům dotazníků, Zdence Gillarové za poskytnuté informace a za rozhovor, ve kterém sdílela své zkušenosti, které nasbírala jako delegátka cestovní kanceláře Nev- Dama v obou studovaných lokalitách.

V poslední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a nejbližšímu okolí za nepřetržitou podporu a trpělivost během celé doby studia.

ANOTACE

To bakalářská práce porovnává vybrané předpoklady udržitelného cestovního ruchu dvou různých turistických regionů Itálie, konkrétně severního regionu Trentino a jižně nacházející se Kampánie.

V teoretické části práce jsou vysvětleny základní pojmy a termíny z oblasti udržitelnosti cestovního ruchu a stejně tak jsou zde popsány přírodní a kulturně - historické předpoklady obou vybraných regionů.

V praktické části této práce jsou lokalizační předpoklady pro udržitelnost cestovního ruchu porovnávány mezi sebou. Jako podklady pro vypracování praktické části bakalářské práce sloužily informace dohledané v použité literatuře a zdrojích, dotazníky a řízené rozhovory, které vznikly za účelem zrealizování praktické části této práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Komparace, udržitelnost cestovního ruchu, lokalizační předpoklady, Itálie, Tridentsko- Horní Adiže, Kampánie, atraktivita cestovního ruchu.

ANNOTATION

The bachelor thesis compares selected prerequisites of sustainable tourism in two different regions of Italy, specifically northern region called Trentino - Alto Adige and southern situated Campania.

The theoretical part of the thesis explains the basic concepts and terms in the field of tourism sustainability as well as the natural and cultural - historical prerequisites of both selected regions.

The individual prerequisites for the sustainability of tourism are compared in the practical part of this thesis. For the elaboration of the practical part of the bachelor thesis were used information mentioned in the used literature and sources, as well as the questionnaires and the controlled interview, which were created in order to realize the practical part of this work.

KEYWORDS

Comparison, sustainable tourism, localization factors and conditions of tourism, Italy, Trentino – Alto Adige, Campania, tourist attraction.

Obsah

1	ÚVOD.....	1
1.1	Důvod výběru práce a cíle.....	1
2	Literární rešerše.....	3
3	Metodika zpracování.....	5
3.1	Formulace hypotéz a popis metod použitých v práci.....	5
3.1.1	Cíl výzkumu.....	5
3.1.2	Vedlejší výzkumné cíle.....	5
3.1.3	Výzkumné otázky.....	5
3.1.4	Hypotézy.....	5
4	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	6
4.1	VLIVY CESTOVNÍHO RUCHU.....	6
4.1.1	Vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí.....	6
4.1.2	Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí.....	7
4.2	UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH.....	9
4.2.1	Monitorování udržitelnosti cestovního ruchu.....	10
4.3	PŘEDPOKLADY CESTOVNÍHO RUCHU.....	11
4.4	POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU.....	13
4.5	METODA KOMPARACE.....	13
5	INFORMAČNÍ MINIMUM O ITÁLII.....	14
5.1	Základní informace.....	14
5.2	Poloha Itálie.....	14
5.3	Rozloha Itálie.....	14
5.4	Reliéf krajiny.....	14
5.5	Klima.....	15
5.6	Administrativní dělení státu.....	15
6	INFORMAČNÍ MINIMUM - TRIDENTSKO -HORNÍ ADIŽE.....	17
6.1	Geografie území.....	17
6.2	Klima.....	18
6.3	Cestovní ruch.....	18
6.4	Historie a demografie.....	19
7	INFORMAČNÍ MINIMUM – KAMPÁNIE.....	20
7.1	Geografie území.....	21
7.2	Klima.....	21
7.3	Cestovní ruch.....	21
7.4	Historie a demografie.....	22

8	LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY CESTOVNÍHO RUCHU TRIDENTSKA - HORNÍ ADIŽE A KAMPÁNIE	23
8.1	LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY TRIDENTSKA - HORNÍ ADIŽE	23
8.1.1	HODNOCENÍ PŘÍRODNÍCH PŘEDPOKLADŮ TRIDENTSKA - HORNÍ	23
8.1.2	HODNOCENÍ KULTURNÍCH PŘEDPOKLADŮ REGIONU TRENTINO - ALTO ADIGE	29
8.2	LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY KAMPÁNIE	36
8.2.1	HODNOCENÍ PŘÍRODNÍCH PŘEDPOKLADŮ KAMPÁNIE	36
8.2.2	HODNOCENÍ KULTURNÍCH PŘEDPOKLADŮ REGIONU KAMPÁNIE	41
9	SOUHRNÁ KOMPARACE TRIDENTSKA - HORNÍ ADIŽE A KAMPÁNIE	49
10	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	54
10.1	Dotazníkové šetření s potenciálními návštěvníky komparovaných oblastí	54
10.2	Charakteristika dotazovaných	54
10.3	Otázky a výsledky dotazníkového šetření	55
11	Řízený rozhovor	67
12	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ	69
13	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	72
14	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	73
14.1	Tištěné zdroje	73
14.2	Internetové zdroje	74
15	PŘÍLOHY	78
15.1	FOTODOKUMENTACE	78

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa regionu Tridentsko - Horní Adiže	17
Obrázek 2 Mapa regionu Kampánie	20
Obrázek 3 Tunel z 1.světové války, Dolomity	25
Obrázek 4 Val di Fiemme v zimě	35
Obrázek 5 Pohled do kráteru sopky Vesuv.....	37
Obrázek 6 fauna a flóra na vrcholku Vesuvu	40
Obrázek 7 Odlitek tváře muže, Pompeje	45
Obrázek 8Dolomity	78
Obrázek 9 Památník padlým vojákům v Dolomitech	78
Obrázek 10 Flóra v Dolomitech	78
Obrázek 11 Zámecký areál - Caserta.....	79
Obrázek 12 Skalnaté útesy - Capri	79
Obrázek 13 Ulice v Pompejích	79

Seznam tabulek

Tabulka 1 Administrativní dělení státu	15
Tabulka 2 Srovnání lokalizačních předpokladů Tridentstva - Horní Adiže a Kampánie	49
Tabulka 3 Navštívená místa v Itálii českými turisty	56

Seznam schémat

Schéma 1 Členění předpokladů cestovní ruchu	12
---	----

Obrázek 1 Mapa regionu Tridentsko - Horní Adiže	17
Obrázek 2 Mapa regionu Kampánie	20
Obrázek 3 Tunel z 1.světové války, Dolomity.....	25
Obrázek 4 Val di Fiemme v zimě.....	35
Obrázek 5 Pohled do kráteru sopky Vesuv.....	37
Obrázek 6 fauna a flóra na vrcholku Vesuvu	40
Obrázek 7 Odlitek tváře muže, Pompeje	45
Obrázek 8Dolomity	78
Obrázek 9 Památník padlým vojákům v Dolomitech	78
Obrázek 10 Flóra v Dolomitech	78
Obrázek 11 Zámecký areál - Caserta.....	79
Obrázek 12 Skalnaté útesy - Capri	79
Obrázek 13 Ulice v Pompejích	79

1 ÚVOD

1.1 Důvod výběru práce a cíle

Autorka si zvolila toto téma kvůli kladnému osobnímu vztahu k Itálii, kterou začala poznávat při výměnném pobytu během studia na střední škole, kdy v rámci studia italského jazyka navštívila severní oblast jezera Lago di Garda. Vášeň a nadšenost pro tuto zemi, kulturu a jazyk se prohloubila na tolik, že se autorka rozhodla pro studium oboru Italská filologie na Univerzitě Palackého v Olomouci, díky čemuž měla možnost zúčastnit se i dalšího výměnného pobytu, tentokrát prožít půlrok v Římě.

Autorka si vybrala téma komparace dvou záměrně zcela odlišných oblastí Itálie (Tridentsko- Horní Adiže a Kampánie) z důvodu dlouhodobého zájmu k tématu sever vs. jih Itálie, které je po celá století v Itálii stále aktuální a v italské společnosti často konfrontované. Italská společnost je vnímána jako bohatý a industriální sever versus chudý a venkovský jih, otázkou je, jaký vliv na to mají kromě dějin, například lokalizační předpoklady? Je možné, že chudý jih má stejně dobré lokalizační předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu jako bohatý sever, jenom se neumí chopit příležitosti a využít tento skrytý potenciál? Jaká z těchto lokalit je populárnější u českých účastníků cestovního ruchu a proč? Co je hlavní motivací účastníka cestovního ruchu k návštěvě dané destinace?

Cílem této bakalářské práce je tedy mimo jiné získat odpovědi na výzkumné otázky a ověřit hypotézy, které si autorka k danému tématu vytvořila:

- *Tridentsko - Horní Adiže je navštěvováno především za účelem sportovních aktivit.*
- *Hlavními turistickými atrakcemi Kampánie jsou sopka Vesuv a Pompeje.*
- *Tridentsko - Horní Adiže je Čechy navštěvovanější než Kampánie i z důvodu snadnější dostupnosti.*

Všechny tři hypotézy jsou v rámci této bakalářské práce ověřovány v dotazníkovém šetření, řízeném pohovoru a konkrétní čísla jsou pak dohledávána a převzata z databáze Italského statistického úřadu.

Stejně tak je cílem této bakalářské práce zhodnocení a porovnání lokalizačních předpokladů pro rozvoj udržitelného cestovního ruchu ve vybraných lokalitách. Autorka se v této práci zabývá pouze předpoklady lokalizačními (nehodnotí zde předpoklady realizační a selektivní), neboť by to bylo příliš obsáhlé téma vhodné spíše pro práci diplomovou.

Jedním z cílů této práce je také poukázat na zajímavá místa a atraktivitu cestovního ruchu ve vybraných destinacích pro potenciální návštěvníky a přiblížit jim další méně známé možnosti, které tyto destinace nabízí. Stejně tak tato práce může posloužit i průvodcům cestovního ruchu a cestovním kancelářím ke zlepšení či zpestření jejich zavedeného programu a itineráře v konkrétní destinaci.

2 Literární rešerše

Tato kapitola se zabývá nejčastěji využívanou literaturou, která byla nápomocna vzniku této bakalářské práce.

- **ANDĚL, J., BALEJ, M. a kol., *Hodnocení potenciálu krajiny. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2011. 131 s. ISBN 978-80-7414-411-0.***

Tato publikace vznikla je zaměřená na hodnocení potenciálu pohraničních regionů České republiky. První část teoreticky zkoumá faktory, ze kterých lze zkoumat potenciál území. V druhé části publikace, tzv. analytické, jsou tyto teoretické poznatky přeneseny do praxe přímo na modelových územích.

Publikace byla přínosná především pro vznik praktické části této bakalářské práce, kdy sloužila jako inspirace k metodice a postupu hodnocení potenciálu krajiny.

- **HÜSLER, E. E. *Turistický průvodce dolomity. Frýdek- Místek: nakladatelství Alpress s.r.o, 2012. 143 s. ISBN 978-80-7362-936-6.***

Tento turistický průvodce oblastí Dolomit slouží především pro potenciální návštěvníky oblasti. Publikace je řazena do 40 podkapitol zařazených do 4 hlavních kapitol, které odpovídají obtížnosti vysokohorských túr. Této části knihy předchází stručný úvod, jenž obsahuje obecné informace, dá se říci informační minimum pro návštěvníka Dolomit, je zde nastíněna historie jejich vzniku, fakta o flóře a fauně, historie jejich objevení a dobývání a stručně nastíněna kultura, například lokální kuchyně jižního Tyrolska.

Dále již následují již zmíněné samotné trasy s detailním popisem, doprovázené mapkou, informacemi o délce a trvání túry, o možnostech ubytování a stravování, vše je zde obohaceno fotografiemi přímo z daných míst. Tento text lze považovat i za inspiraci a průvodce záchytných bodů pro část práce, zaměřenou na oblast Tridentsko – Horní Adiže.

- **MARIOT, P. *Geografia cestovného ruchu. Bratislava:nakladatelství VEDA, 1983.252 s. ISBN 71-053-83.***

Publikace, ať už poněkud staršího data (r. 1983) je jedním z prvních pokusů v našich krajích o seznámení čtenáře s pojmy týkajícími se udržitelnosti cestovního ruchu. Autor v úvodu knížky seznamuje čtenáře s definicí cestovního ruchu, tehdy fenoménu, jenž se u nás teprve začínal pomalu rozvíjet (což bylo dáno především tehdejší politickou situací). Zajímavějšími kapitolami především pro vznik této práce byla podkapitola zabývající se předpoklady cestovního ruchu, potenciálem krajiny pro cestovní ruch či atraktivnost krajiny z hlediska cestovního ruchu. Za další neméně důležitou část této publikace lze považovat kapitolu zabývající se metodikou hodnocení cestovního ruchu na základě různých faktorů, které slouží jako podstatné východisko této bakalářské práce.

- **PÁSKOVÁ, M., *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd. přepracované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.**

Za zejména přínosnou publikaci pro vznik této bakalářské práce lze považovat právě publikaci *Udržitelnost cestovního ruchu*, ve které jsou rozpracována témata jako životní cyklus destinace, koncept sociální směny, koncept únosné kapacity prostředí nebo management udržitelného cestovního ruchu. Tato publikace je pravděpodobně nejobsáhlejší na téma udržitelnosti cestovního ruchu v České republice. Kniha je obohacena i o případové studie, které pomáhají lepšímu pochopení celé problematiky a do jisté míry mohou sloužit i jako vodítko pro práce, zaměřené právě na tematiku udržitelnosti cestovního ruchu.

- **ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu: Kompletně přepracované a doplněné* 2. vydání. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 97880-7201-880-2.**

Tento slovník je skvělým pomocníkem při tvorbě odborných prací, kdy lze použít mnoha přesných definic pro zvolenou problematiku. V knize jsou hesla a termíny vysvětleny způsobem srozumitelným i méně zasvěceným čtenářům. Při tvorbě této bakalářské práce byl právě tento slovník jedním z nejfrekventovanějších zdrojů informací.

3 Metodika zpracování

3.1 Formulace hypotéz a popis metod použitých v práci

3.1.1 Cíl výzkumu

Cílem této práce je zjištění preferencí a motivací potenciálních návštěvníků pro návštěvu těchto dvou komparovaných oblastí a výsledkem by mělo být zjištění, která z nich se těší větší oblibě veřejnosti a z jakého důvodu.

3.1.2 Vedlejší výzkumné cíle

Vedlejším a širším cílem této práce je vytvořit doporučení jak pro potenciální návštěvníky těchto oblastí, tak i pro průvodce a cestovní kanceláře.

3.1.3 Výzkumné otázky

Autorka této práce si položila výzkumné otázky, které budou zodpovězeny posouzením všech dostupných a v práci uvedených informací, jak v části teoretické tak i praktické.

- 1)** Co je hlavní motivací účastníků cestovního ruchu pro návštěvu Tridentska - Horní Adiže?
- 2)** Co je hlavní motivací účastníků cestovního ruchu pro návštěvu Kampánie?
- 3)** Dělají místní obyvatelé maximum pro rozvoj cestovního ruchu v těchto destinacích?

3.1.4 Hypotézy

Pro tuto práci byly formulovány následující hypotézy, které byly prověřovány jak na základě dotazníkového šetření, tak i na základě řízených rozhovorů s odborníky v oblasti cestovního ruchu:

Hypotéza č. 1: Tridentsko - Horní Adiže je navštěvováno především za účelem sportovních aktivit.

Hypotéza č. 2 : Hlavními turistickými atrakcemi Kampánie jsou sopka Vesuv a Pompeje.

Hypotéza č. 3: Tridentsko - Horní Adiže je Čechy navštěvovanější než Kampánie i z důvodu snadnější dostupnosti.

4 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Tato kapitola slouží jako vysvětlení těch nejdůležitějších a nejfrekventovanějších pojmů, týkajících se předpokladů cestovního ruchu a udržitelnosti cestovního ruchu.

4.1 Vlivy cestovního ruchu

Pásková a Zelenka ve svém slovníku (2002: 45) definují cestovní ruch jako *„komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit (politika CR, propagace CR, regulace CR, mezinárodní spolupráce apod.) a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity.“*

Jak je zmíněno v poslední části této definice, místní komunita a ekosystémy nějakým způsobem reagují na cestovní ruch, což znamená, že cestovní ruch má na ně vliv. Mezi základní vlivy podle Páskové (2009: 49) patří vlivy cestovního ruchu na **přírodní prostředí** a vliv na **socio-kulturní prostředí**.

4.1.1 Vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí

Vlivy cestovního ruchu na **přírodní prostředí**, jak uvádí Pásková (2009: 49) jsou v zahraniční literatuře pojmenovány jako „turistické znečištění“ („tourist pollution“). Samozřejmě, že toto tzv. „turistické znečištění“ má vliv na potenciál daného území pro rozvoj cestovního ruchu, ovšem na tomto znečištění podle Páskové (2009:49) nemá stoprocentní podíl jen cestovní ruch, ale i rozvoj jakéhokoli jiného ekonomického odvětví a činnost místních obyvatel.

Jak uvádí Pásková (2014: 55) cestovní ruch přispívá přímo a nepřímo ke znečišťování všech složek přírodního prostředí. Podle Páskové (2014: 55) mezi přímé faktory patří bezprostřední dopad aktivit cestovního ruchu a mezi nepřímé především

„spotřeba zdrojů, které byly předtím někde vytěženy, vypěstovány, zpracovány, vyrobeny, upraveny“, stejně tak jako vnášení cizorodých, například chemických látek do daného prostředí.

Mezi základní vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí řadí Pásková (2014: 56) emise, což je *„proces uvolňování látek nebo energií (pevných, kapalných, plynných) uvolňovaných ze zdrojů znečištění do složek životního prostředí“*. Cestovní ruch je zdrojem emisí jak přímo (např. letecká a silniční doprava), tak nepřímo (energie a emise vypouštěné například při stavbě za účelem cestovního ruchu).

Jako další vliv cestovního ruchu na přírodní prostředí podle Páskové (2014: 57) lze zmínit erozi, což je proces, při kterém dochází k narušování povrchu přírodnin, *„zejména odstraňováním vrchní vrstvy půdy, povrchu hornin působením větru, vody, sněhu, ledovce, živých organismů včetně člověka.“*

4.1.2 Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí

Narozdíl od vlivů na přírodní prostředí jsou tyto vlivy obtížněji prokazatelné, identifikovatelné, pozorovatelné a měřitelné. Je velice obtížné kategorizovat tyto vlivy na vlivy pozitivní či negativní neboť záleží především na úhlu pohledu hodnotícího subjektu. Jak uvádí Pásková (2014: 64) nesmí být opomíjen fakt, že *„vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí jsou s vlivy na socio - kulturní prostředí vzájemně provázané – navzájem se ovlivňují co do formy i intenzity.“*

Mezi vlivy cestovního ruchu na socio- kulturní prostředí řadí Pásková: (2014)

- Sociální efekty
- Etnické efekty
- Kulturní efekty
- Ekonomické a infrastrukturální efekty
- Urbanistické efekty

Pásková (2014: 65) zmiňuje **sociální efekty**, mezi nejčastější z nich patří demonstrační efekt, který se projevuje tím, že místní obyvatelé napodobují vzorce chování návštěvníků a účastní se taktéž konzumace služeb cestovního ruchu. Jedná se o jistou

formu akulturace¹, za jednu z jejich dalších forem lze podle Páskové (2014: 65) považovat například i efekt módnosti, který se projevuje zvýšenou pozorností a zájmem o určitou lokalitu, jedná se o zájem nejen ze strany návštěvníků, ale i ze strany investorů, přičemž tento efekt ovlivňuje průběh životního cyklu dané destinace.

Jako jeden ze sociálních efektů Pásková (2014: 65) také uvádí tzv. dualizaci. Jedná se o jev, kdy se v cílové destinaci objevuje markantní rozdíl a společnost je rozdělena z hlediska ekonomické stránky – na bohaté a chudé, přičemž bohatí v turisticky vytížených destinacích profitují z intenzity cestovního ruchu, zatímco chudí lidé trpí zvýšenými náklady a cenami z důvodu inflace způsobené cestovním ruchem.

Posledním sociálním jevem, který Pásková zmiňuje (2014: 66), je turistická iritace, kterou lze vysvětlit jako míru nevraživosti vůči turistům. Tato míra se mění v průběhu životního vývoje cyklu destinace, jak uvádí Pásková (2014: 67) většinou ve směru od euforie až po apatii.

Dalším vlivem cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí jsou **etnické efekty**, podle Páskové (2014: 68) do této kategorie lze zařadit například xenofobii². Z jednoho úhlu pohledu cestovní ruch napomáhá snižovat míru xenofobie a učí jak návštěvníky, tak i místní obyvatele toleranci vůči jiným etnikům, na druhé straně podle Páskové (2014: 68) míru xenofobie zvyšuje a to především, jsou-li mezi etniky velké rozdíly především v životní úrovni.

Mezi **kulturní efekty** řadí Pásková (2014: 68) kromě již výše zmíněné akulturace také inscenizaci. Inscenizace je dle Páskové a Zelenky (2012: 236) definována jako *„komerčně motivované předvádění tradic a obyčejů akčním způsobem zpravidla ve smyslu vžitých představ návštěvníků o kultuře daného etnika. K inscenizaci dochází v rámci nabídky zejména etnografického CR, ale i ostatních forem CR. Ve snaze maximalizovat příjmy dochází k narušení autentických prvků místní kultury či umělému ožívování již neprovozovaných obyčejů, čímž se vytvářejí v destinaci dva rozdílné světy:*

---

¹ Výkladový slovník (2012: 29) definuje akulturaci jako *„proces změn kultury a společnosti vůbec v důsledku dlouhodobějšího či opakovaného styku kulturně odlišných společenských skupin, v němž jedna skupina má výrazně nižší technickou úroveň, (na rozdíl od transkulturation; angl. transculturation, kdy jde o kontakt a výměnu mezi dvěma kulturami zhruba stejné komplexnosti a technické úrovně.“*

² Pojem xenofobie dle výkladového slovníku (2012: 633) označuje *„strach a obavy z cizinců, jiných ras či neznámých míst.“*

divadlo pro návštěvníky a reálný svět místní komunity, který však pro návštěvníky není tak atraktivní.“

Ekonomické a infrastrukturální efekty jsou jedním z dalších vlivů cestovního ruchu. Většinou bývají vlivy cestovního ruchu na ekonomiku vnímány jako pozitivní, ale zdánlivý obraz se může ve skutečnosti jevit právě opačně. Mezi pozitivní vlivy patří podle Páskové (2014: 73) samozřejmě pokles nezaměstnanosti, růst příjmů, nárůst investic či zlepšení infrastruktury. Avšak uchopí-li se tato problematika z jiného úhlu pohledu, příjmy v destinacích jsou velmi nerovnoměrně rozloženy a posilují sociální nerovnováhu v destinaci.

Jako další problém Pásková (2014: 74) uvádí například sezónní a jádrovou inflaci, kterou si lze představit jako zvýšení cen v době zvýšené koncentrace nabídky ve velmi vytížené destinaci v období turistické sezóny.

V souvislosti s rozvojem cestovního ruchu v dané destinaci vznikají i tzv. **urbanistické efekty**. Podle Páskové (2014: 75) se jedná například o vznik turistických ghett, kdy dochází k vytlačení běžných funkcí sídla neboť jsou vytlačeny především funkcí komerční úzce spjatou s cestovním ruchem. Pásková (2014: 75) také uvádí, že tento efekt je často doprovázen již výše zmíněnou turistickou inflací a snížením dostupnosti zboží pro každodenní potřeby.

Jako nejvýraznější urbanistický efekt Pásková (2014: 75) uvádí turistifikaci, kdy se jedná o jakýsi proces ztráty charakteru dané destinace. Daná destinace v důsledku nadměrného zapojení a rozvoji potenciálu cestovního ruchu vytlačí základní funkce lokality, a dokonce tak snižuje i potenciál do budoucna, především pro rozvoj alternativních a více šetrných forem cestovního ruchu.

4.2 UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH

Zelenka - Pásková (2012: 590) definují udržitelný cestovní ruch, jako takový cestovní ruch, „*který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí.*“ Dále ho dvojice autorů Zelenka – Pásková (2012: 591) definují z 3 různých úhlů pohledů: z pohledu environmentálního, z pohledu holistického a z pohledu ekonomicko - environmentálního.

Zelenka - Pásková (2012: 591) v rámci environmentálního vymezení definují udržitelný cestovní ruch jako „*koncept rozvoje a plánování cestovního ruchu, jehož cílem ochrana a zachování životního prostředí.*“ Toto zachování životního prostředí by se dle autorů Zelenka Pásková (2012: 591) mělo týkat všech aspektů, stejně tak jako respektování zvyků a životního stylu místních obyvatel.

Z holistického úhlu pohledu Zelenka-Pásková (2012: 591) definují cestovní ruch jako proces, kdy „*aktivity a služby poskytované návštěvníkům a také vlastní aktivity návštěvníků, které ovlivňují přírodní a antropogenní životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek pouze v takové míře a kvalitě, která neobnovitelně negativně nemění globální ani lokální životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek.*“ Zároveň Zelenka - Pásková (2012: 591) zdůrazňují, že změna by měla být pouze v takové míře, aby do budoucna neovlivnila možnost dalšího využití cestovním ruchem, stejně tak jako další antropogenní využití destinace ale současně i funkce biosféry.

Posledním úhlem pohledu, z kterého Zelenka - Pásková (2012: 591) definují udržitelnost cestovního ruchu je vymezení ekonomicko - environmentální. Podle autorů Zelenka - Pásková (2012: 591) se jedná o „*schopnost destinace udržet si potenciál konkurence v soutěži s novými, historicky méně využívanými destinacemi.*“ Cílem takovéto destinace je přilákat první návštěvníky, ale zajistit i jejich opakovaný návrat do destinace, udržet si kulturní jedinečnost a žít v souladu s životním prostředím.

4.2.1 Monitorování udržitelnosti cestovního ruchu

Jak uvádí Pásková (2014: 187), UNWTO³ vypracovala ucelený soubor indikátorů udržitelnosti cestovního ruchu, které slouží jako nástroj k monitorování vývoje cestovního ruchu v destinacích. V rámci tohoto souboru jsou podle Páskové (2014: 189 - 190) indikátory děleny do dvou forem, první formou jsou klíčové indikátory, které jsou univerzálně využitelné ve všech typech destinací (*ochrana území, stres, intenzita užívání, sociální dopady, kontrola rozvoje, odpadové hospodářství, proces plánování, klimatické ekosystémy, spokojenost spotřebitelů, spokojenost místních obyvatel, příspěvek cestovního ruchu místní ekonomice, únosná kapacita územního rozvoje*

---

³UNWTO - United Nations World Tourism Organization, Světová organizace cestovního ruchu.

cestovního ruchu, tlak na místo, atraktivnost). Druhou formou dle UNWTO, jak zmiňuje Pásková (2014: 190) jsou specifické indikátory pro vybrané druhy destinací, jakými jsou například malé ostrovy, kde jsou indikátory například dostupnost pitné vody, dostupnost elektřiny apod.; chráněná území, kde se sleduje například biodiverzita nebo rychlost reprodukce některých živočišných druhů; pro horskou oblast může být indikátorem rozsah eroze, jenž je způsobena návštěvníky nebo dopravní dostupnost a pro destinace kulturního cestovního ruchu jsou indikátory například sociální dopady a kvalita života místních obyvatel.

Při efektivním rozvoji udržitelnosti cestovního ruchu by tedy měla každá destinace brát v zřetel tyto indikátory podle místních podmínek a postupně tuto analýzu rozpracovávat (časové řady hodnot indikátorů), aby tak zajistila udržitelnost cestovního ruchu v dané destinaci.

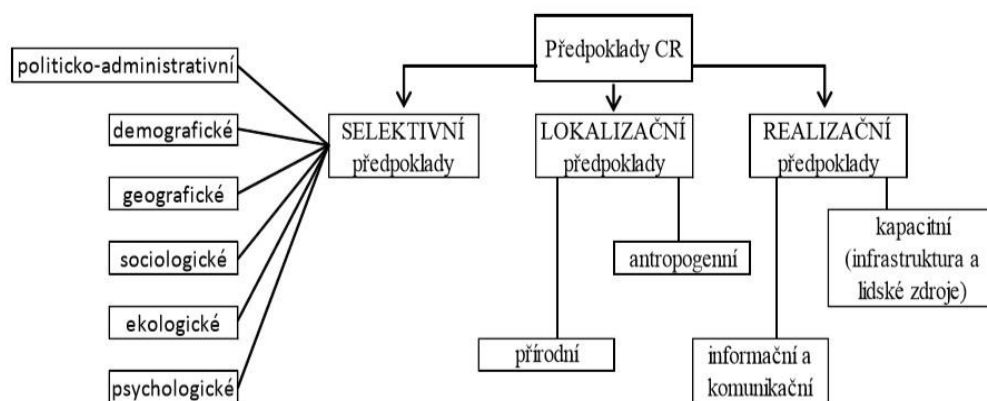
4.3 PŘEDPOKLADY CESTOVNÍHO RUCHU

Jak uvádí Mariot (1983: 24), velmi brzy po zrychlení rozvoje cestovního ruchu se začaly zkoumat podmínky a okolnosti, které napomáhají rozvoji cestovního ruchu v dané destinaci. Tyto podmínky a okolnosti lze nazvat jako předpoklady cestovního ruchu.

V počátcích řešení této problematiky, jak uvádí Mariot (1983: 24) se aspekty vzniku a rozvoje cestovního ruchu řešily jen v jeho vztahu a souvislostí s fyzicko-geografickými prvky krajinného systému, až později se začaly zkoumat i další vztahy a souvislosti, jako například vztahy socio - ekonomické. Mariot také uvádí (1983: 24), že s narůstajícím počtem výzkumů v oblasti cestovního ruchu konkrétních území, škála těchto předpokladů narůstala, až se potřeba jejich uspořádání a hierarchizace stala nevyhnutelnou. Mezi ustálené základní členění předpokladů patří dělení na předpoklady lokalizační, selektivní a realizační.

Jak uvádí dvojce autorů Zelenka - Pásková (2012: 454 – 455) tvoří předpoklady cestovního ruchu „*souhrn přírodních a antropogenních aspektů včetně jejich mnohoúrovňových vazeb, které vytvářejí předpoklady pro realizaci cestovního ruchu.*“

Schéma 1 Členění předpokladů cestovního ruchu

Zdroj: Převzato od Zelenka- Pásková (2012: 455, převzato od Mariota (1983))

Mariot (1983: 88) definuje **lokalizační předpoklady** jako výsledek interakce všech komponentů této skupiny. Do této zmiňované skupiny lokalizačních předpokladů Mariot (1983: 89) řadí předpoklady přírodní (reliéf, klima, vodstvo, fauna, flóra, celkový obraz krajiny) a antropogenní (kulturní památky, lidová kultura, jiné kulturně - historické předpoklady, centrální instituce.)

Zatímco potenciál krajiny charakterizuje schopnost určitého území poskytnout podmínky pro rozšíření cestovního ruchu, jak uvádí Mariot (1983: 90), **selektivní předpoklady** dokumentují schopnost obyvatelů zúčastnit se na cestovním ruchu.

Dvojce autorů Zelenka - Pásková (2012: 262) pak tyto selektivní předpoklady definuje takto: „*selektivní předpoklady cestovního ruchu jsou předpoklady CR, které zahrnují předpoklady demografické (hustota a věková struktura obyvatelstva, struktura obyvatelstva podle pohlaví), předpoklady politické (politická stabilita/nestabilita atd.) předpoklady sociologické (ekonomické aktivity, vlastnictví dopravních prostředků a objektů individuální rekreace, sociální příslušnost, vzdělání, průměrný příjem na člena rodiny, počet a struktura členů domácnosti, mentalita, životní styl, xenofobie), předpoklady urbanizační (hustota a velikost sídel, zástavba sídel, bytový fond), předpoklady ekologické a předpoklady personální.*“

Třetí neopomenutelnou skupinou jsou **realizační předpoklady**, bez kterých by nebylo možné cestovní ruch vůbec uskutečňovat. Mezi tyto předpoklady Zelenka – Pásková (2012: 244) řadí komunikační předpoklady (textura a struktura komunikační sítě, dostupnost území) a infrastrukturu cestovního ruchu (ubytovací zařízení,

sportovní zařízení, kulturní zařízení, stravovací zařízení apod.) V této bakalářské práci je kladen největší důraz především na lokalizační předpoklady.

4.4 POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU

Jak uvádí Zelenka - Pásková (2012: 221) potenciál cestovního ruchu je *„souhrnná hodnota všech předpokladů CR oceněných na základě bodovací škály, snížená o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje CR – zejména o špatný stav složek životního prostředí a konfliktní land-use daného území.“*

Potenciál destinace je tedy hodnocením a evaluací všech předpokladů cestovního ruchu (lokalizačních, selektivních a realizačních) týkajících se konkrétní destinace. Potenciál cestovního ruchu je využíván v destinačním managementu, kdy hraje klíčovou roli pro určení aktuálního stavu destinace. V návaznosti na aktuální stav destinace lze nadále definovat priority a cíle pro rozvoj cestovního ruchu v konkrétní oblasti.

4.5 METODA KOMPARACE

Termín komparace podle Štýrského (2009: 169) znamená srovnávání, přirovnání. Díky komparativní metodě lze zjistit podobnosti nebo rozdíly mezi určitými jevy, v případě této bakalářské práce především mezi jevy geografickými. Jak uvádí Štýrský, (2009: 169) v případě komparace destinací *„studuje odlišnosti i podobnosti přírodních, společenských, historických i kulturních jevů, rysů a procesů v životě rozdílných společenství.“*

Trousil a Jašíková (2015: 56) komparaci definují jako *„srovnávání několika objektů nebo jevů za účelem zjištění jejich společných nebo naopak odlišných znaků.“* Jak také Trousil a Jašíková uvádí (2015: 56), toto srovnávání probíhá a opírá se o předem zvolená kritéria, která vyplývají z cíle výzkumu.

Cílem této bakalářské práce je právě za pomoci komparativní metody zjistit, která z italských destinací (Tridentsko - Horní Adiže nebo Kampánie) má více předpokladů pro rozvoj udržitelného cestovního ruchu a proč je pro účastníky cestovního ruchu přitažlivější.

5 INFORMAČNÍ MINIMUM O ITÁLII

5.1 Základní informace

Itálie (italsky Italia) je stát, jehož hlavním městem je Řím. Úřední řečí tohoto státu je italština a měnou je zde od 1. Ledna 2002 euro.

5.2 Poloha Itálie

Itálie je stát nacházející se na Apeninském poloostrově, který na severozápadě sousedí s Francií, na severu se Švýcarskem a Rakouskem, na severovýchodě se Slovinskem a zvláštností jsou dva malé vnitrozemní státečky – San Marino a Vatikán. Západní pobřeží Itálie je omýváno Tyrhénským mořem, jihovýchodní pobřeží mořem Jónským a východní pobřeží je omýváno mořem Jaderským.

5.3 Rozloha Itálie

Podle ISTATu⁴ (2016) celková rozloha Itálie činí 302.070,8 km². Největším regionem je dle ISTATU (2016) Sicílie, která zabírá až 8,6 % z rozlohy celého území státu.

5.4 Reliéf krajiny

Itálie sama o sobě je na mapě lehce rozeznatelná a to tvarem Apeninského poloostrova, který připomíná tvar boty, jak sami Italové říkají „*forma di stivale*“, v českém překladu „tvar holínky“. Na severu Itálie dominují Alpy, s nejvyšší horou Itálie a zároveň celého Evropy, horou Monte Bianco – Mont Blanc (4810 m.n.m). Monte Bianco se nachází na francouzsko - italských hranicích, poté pásmo Alp ohraničuje severní hranici Itálie v podstatě až na severovýchodní hranici země se Slovinskem.

Téměř celým poloostrovem se prochází pohoří Apenin, které začínají u Janovské riviéry a táhnou se až po nejjižnější bod Kalábrie a dále pokračují i na území Sicílie. Itálie samozřejmě není jen hornatým územím, nacházejí se zde i nížiny, za tu nejdůležitější lze považovat Pádkou nížinu v severní části Itálie.

---

⁴Istituto nazionale di statistica (česky Národní statistický úřad).

5.5 Klima

Itálie je obecně zařazována mezi země se středomořským klimatem, nicméně podle Centro Meteo Italiano (2012) lze území Itálie rozdělit do menších klimatických celků s podobným klimatem. Il Centro Meteo Italiano (2012) zde rozděluje území do těchto makroúzemí – Alpský region (Regione Alpina), Pádská nížina a území vysokého Jadranu (Pianura Padana e l'Alto Adriatico), území středního Jadranu (Il Medio Adriatico), Ligursko - Tyrhenské úbočí (il versante Ligure - Tirrenico), Apeninská zóna (la zona Appenninica) a Středomořská oblast (la Regione Mediterranea).

Jak lze předpokládat klima se mění v přímé úměře k poloze území, na severu Itálie je klima chladnější a postupně směrem k jihu průměrné teploty stoupají.

5.6 Administrativní dělení státu

Jak uvádí Treccani.it (2009) Itálie je rozdělena dle třístupňového teritoriálního dělení státu, prvním stupněm jsou regiony, druhým stupněm jsou provincie a třetím stupněm již samotné obce. Území Itálie je tedy rozděleno do 20 regionů. V následující tabulce lze najít seznam regionů, společně s jejich hlavními městy (italsky capoluogo), rozlohou a počtem obyvatel. Tabulka je zpracována dle dat ISTATu uveřejněných pro rok 2017 (2017).

Tabulka 1 Administrativní dělení státu

NÁZEV REGIONU	HLAVNÍ MĚSTO	ROZLOHA v km ²	POČET OBYVATEL CELKEM	POČET OBYVATEL NA km ²
ABRUZZO	L'AQUILA	10.832	1.322.247	122
APULIE	BARI	19.541	4.063.888	208
BASILICATA	POTENZA	10.073	570.365	57
BENÁTSKO	BENÁTKY	18.407	4.907.529	267
EMILIA-ROMAGNA	BOLOŇA	22.453	4.448.841	198

FURLANSKO-JULSKÉ	TERST	7.862	1.217.872	155
BENÁTSKO				
KALÁBRIE	CATANZARO	15.222	1.965.128	129
KAMPÁNIE	NEAPOL	13.671	5.839.084	427
LAZIO	ŘÍM	17.232	5.898.124	342
LIGURIE	JANOV	5.416	1.565.307	289
LOMBARDIE	MILÁN	23.864	10.019.166	419
MARCHE	ANCONA	9.401	1.538.055	164
MOLISE	CAMPOBASSO	4.461	310.449	70
PIEMONT	TURÍN	25.387	4.392.526	173
SARDINIE	CAGLIARI	24.100	1.653.135	69
SICILIE	PALERMO	25.832	5.056.641	196
TOSKÁNSKO	FLORENCIE	22.987	3.742.437	163
TRIDENTSKO-HORNÍ				
ADIŽE	TRIDENT	13.606	1.062.860	78
ÚDOLÍ AOSTY	AOSTA	3.261	126.883	39
UMBRIE	PERUGIA	8.464	888.908	105

Zdroj: ISTAT .IT (2017) , vlastní zpracování

území Rakouska, Karnské Alpy (Alpi Carniche), jejichž hřeben v podstatě kopíruje státní hranici Rakouska s Itálií. Na severu se také nachází Stubajské Alpy (Alpi dello Stubai) a Zillertalské Alpy (Alpi della Zillertal, Alpi Aurine). Většina území regionu je poté tvořena pohořím Dolomity (Dolomiti), které se nachází již v Jižních vápencových Alpách a které je rozděleno do mnoha dalších menších skupin. Dolomity jsou mimo jiné zařazeny na listinu dědictví UNESCO.

Středem tohoto území protéká řeka Adiže, která pramení v Ötztalských Alpách a je po řece pád druhým největším tokem v Itálii. Obě tyto zmíněné řeky vytvářejí společnou deltu v Benátském zálivu, kde se vlévají do Jaderského moře.

6.2 Klima

S ohledem na relativně malé území, kterým tento region je, nám nabízí velmi širokou škálu podnebí a od něho odvíjejících se typů krajin. Na severu dominují Alpy s horským, chladnějším a suchým klimatem, postupem k jihu se území otepluje až k příjemnému klimatu u Lago di Gardy, kde dominují palmy a vinice.

6.3 Cestovní ruch

Jak se lze dočíst na oficiálních stránkách pro propagaci cestovního ruchu v Itálii, Italia.it (2003 - 2018), tento reliéf již předurčuje region k veliké škále různých forem cestovního ruchu. Rozsáhlé území vhodné a přizpůsobené k lyžování s tratěmi stovky kilometrů dlouhými klade tento region v Itálii na první příčku, co se týče zimního cestovního ruchu - Madonna di Campiglio, Canazei nebo San Martino di Castrozza jsou nejproslulejší turistické cíle jak v zimním období, tak i v letním, kdy je zde možnost široké škály sportovního vyžití.

Kromě nespočetně krásných výhledů na Alpy, je Tridentsko - Horní Adiže také regionem zelených lesů, vinic, řek, luk a pastvin, a velmi příznačný je i pohled na jezero Lago di Garda, které se z této severní strany jezera jeví jak fjord, sevřený mezi vrcholky hor.

Tridentsko - Horní Adiže však není pouze regionem s ohromujícím přírodním dědictvím, ale i dědictvím kulturním. Podle Italia.it (2003 - 2018) se na tomto území se nacházejí například architektonické památky, ve kterých se kloubí styl rakouské gotiky a italské renesance. Mezi největší pamětihodnosti patří hrad Buonconsiglio (Castello del Buonconsiglio) v Tridentu (Trento) stejně tak jako katedrála Svatého Vigilia, kde se

konal Tridentý koncil v letech 1545 - 1563. V Tridentu - Horní Adíži je nespočet dalších zajímavostí a pamětihodností, kterým bude v této práci věnována samostatná kapitola.

6.4 Historie a demografie

Jak uvádí oficiální stránka regionu Regione.taa.it (2018), území bylo původně obýváno Réty, kteří byli součástí skupiny Alpských kmenů, ale v 5. století př.n.l toto území obsadili Keltové. Ve 3. Století př. n. l. začali na území pronikat Římané, které však po pádu Římského impéria vystřídali kmeny ze severu – Gótové, Langobardi a Frankové. Počátkem jedenáctého století vzniklo biskupství v Brixenu, které spravovalo severní část území, na jihu pak ve stejné době vzniklo biskupství v Tridentu, které mělo na starosti jižní část regionu. Od druhé poloviny čtrnáctého století, jak uvádí Regione.taa.it (2018), se k moci dostali Habsburkové, pod jejichž nadvládou území zůstává prakticky až do první světové války, i když se zde od roku 1848 jako všude po Evropě začaly objevovat separatistické tendence a touha připojení k tehdejšímu Italskému království. První světová válka bylo pro Tyrolsko obzvláště náročná, neboť právě v této oblasti byla válečná fronta, kde byli vojáci nuceni bojovat nejenom s nepřáteli, ale také s krutými horskými podmínkami. Celá situace byla pro Tyrolsko ještě náročnější, neboť cílem Italského království bylo získat Trento a občané tedy stáli před těžkou volbou: zůstat věrni Rakousku - Uhersku, kam Tridento spadalo, nebo naslouchat vlasteneckým tendencím a riskovat tak zradu. V roce 1918 se tato oblast stává součástí Italského království a je dějištěm bojů i během druhé světové války, kdy se zde konají převážně partyzánské války, protože až do roku 1943 stojí Itálie po boku fašistického Německa. V roce 1945 na území Tridentu a Bolzana dorazí spojenecká vojska.

Následkem tohoto historického vývoje se na území nachází jak německy, tak italsky hovořící obyvatelstvo. Ve větších městech jako je Trident nebo Bolzano se mluví převážně italsky, ovšem severněji má lehkou převahu němčina, přičemž úředním jazykem je i italština a názvy obcí a měst jsou napsány oběma jazyky.

7 INFORMAČNÍ MINIMUM – KAMPÁNIE

Kampánie je region nacházející se v jihozápadní části Apeninského poloostrova, na západě jsou břehy regionu omývány Tyrhénským mořem, na východě tvoří přírodní hranici pohoří Apenin. Tento region na severozápadě sousedí s Laziem, na severu s regionem Molise, severovýchodně hraničí s Apulií a na východě s Basilicatou. Hlavním městem regionu je Neapol (Napoli), která je třetím největším městem Itálie (Řím a Milano jsou větší). Region je administrativně rozdělen do 4 provincií – Avellino, Benevento, Caserta a Salerno.

Obrázek 2 Mapa regionu Kampánie

ZDROJ: *informagiovani-italia.com* (2017)

7.1 Geografie území

Území Kampánie lze rozdělit na hornatější část a část nížinatou. Podél pobřeží Tyrhénského moře je terén nížinatý, přerušovaný jen vyvýšeninami sopečného původu (Neapolský záliv je oblast s vysokou vulkanickou činností) jako jsou například Campi Flegrei (Flegrejská pole) nebo vulkán Somma a Vesuv (dříve jeden vulkán), dále také na Sorrentském poloostrově pohoří Monti Lattari, jenž je sedimentárního původu. Důležité pro zemědělství jsou také nížiny v blízkosti řeky Volturno a Garigliano. Na severu a severovýchodě je Kampánie lemována pásmem Kampánských Apenin (Appennino Campano).

Celé pobřeží Kampánie je lemováno menšími ostrůvky, některé jsou vulkanického původu jako Ischia, Procida, Vivara a Nisida nebo Capri, které je však původu vápencového.

7.2 Klima

Klima se zde liší, především oblast podél pobřeží je ovlivněna právě vzdáleností od moře, naopak vnitrozemí je ve velké míře ovlivněno reliéfem krajiny (hornatá oblast Apenin). Dle pravidelného sledování předpovědi počasí v Kampánii lze vypožorovat, že průměrné roční teploty v přímořské oblasti jsou zhruba o 6 stupňů vyšší než v Apeninských oblastech.

7.3 Cestovní ruch

Server Italia.it (2003 - 2018) prezentuje tento region jako jedinečný především díky své malebnosti, kráse pobřeží, bohaté historii, umění a skvělé kuchyni. Tento region je také známý svou jedinečnou přírodou, bohatou vegetací, přičemž celému regionu vévodí vulkán Vesuv, jenž se zapsal do historie tohoto regionu a ovlivňuje jeho dění již po celá staletí.

Hlavními důvody návštěvy Kampánie krom výše zmíněného Vesuvu, bývá návštěva malebné, avšak zároveň velmi drsné Neapole. Neapol nabízí kromě muzeí, také Královský palác nebo další množství památek. Dalšími nezapomenutelnými a dechberoucími místy jsou zajisté odhalené vykopávky měst Pompeje a Herkulánum, jež byla roku 79 našeho letopočtu pohřbena výbuchem Vesuvu.

Směrem na jih podél pobřeží lidé jezdí obdivovat azurové Amalfské pobřeží zapsané na listině dědictví UNESCO, Sorrento či Positano, které nabízí atmosféru pravé italské pohody a kultury stejně tak jako ostrovy Capri nebo Ischia. Ischia je významná především z hlediska termálního cestovního ruchu.

7.4 Historie a demografie

Jak uvádí Treccani.it (2009) počátek rozvoje tohoto území je významně poznamenán Řeckou kulturou a Římskou kulturou. Řekové do oblasti připluli kolem roku 770 př. n. l. a úspěšně vzdorovali pozdější Etruské invazi. Podle Treccani.it (2009) ve 4. století př. n. l. začala Římská nadvláda. Římané tuto oblast používali rádi k rekreačním účelům (například císař Tiberius a Caligula měli palác na ostrově Capri). V roce 79 našeho letopočtu zasáhl území výbuch Vesuvu, který ovlivnil ráz této krajiny. (Treccani.it: 2009)

Po pádu Římské říše následovaly invaze kmenů - germánských Vandalů, ze severu pocházejících Vizigótů, Byzantinců a nakonec i Langobardů. Nadvláda Langobardů skončila až příchodem Normanů, kteří sjednotili jih Itálie s hlavním městem Palermo do Sicilského království. Jak uvádí Treccani (2009) v 15. století se území sjednotí jih do Neapolského království, které je však postupně okupováno nejdříve Francouzi, poté Španěly a v 18. Století rakouskou větví Habsburků. V roce 1861, podle Treccani (2009) dochází ke sjednocení Itálie a toto území se stává částí Italského království.

Jak uvádí Treccani (2009) území Kampánie hrálo klíčovou roli i v období druhé světové války, kdy se 3. září 1943 vylodila spojenecká vojska právě v okolí Salerno a začali postupovat na sever.

V současnosti patří Kampánie k chudším oblastem Itálie, tento pomalejší vývoj je zapříčiněn jak dlouhým setrváním feudálního systému během francouzské a španělské nadvlády, ale v současnosti také působením místní mafie – Cammory, která působí především v Neapoli.

Dalším specifikem tohoto území je i jazyk, vedle Italštiny se zde hovoří Neapolštinou, která jak uvádí deník Libero Quotidiano (2013) je i lingvisty považována nikoliv za nářečí, ale za samostatný jazyk.

8 LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY CESTOVNÍHO RUCHU TRIDENTSKA - HORNÍ ADIŽE A KAMPÁNIE

8.1 LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY TRIDENTSKA - HORNÍ ADIŽE

Lokalizační předpoklady, jak již bylo zmíněno v teoretické části, tvoří část komplexu předpokladů, které předurčují dané místo k výskytu cestovního ruchu. Hodnocení těchto předpokladů, podle Mariota (1983: 94) pak pomáhá vymezit územní celky, které mají nejpříznivější podmínky pro rozvoj různých forem cestovního ruchu.

Vzhledem k odlišnosti v charakteru a vztazích přírodních a kulturních předpokladů, které tvoří tzv. lokalizační předpoklady, je podle Mariota (1983: 94) vhodné tyto předpoklady hodnotit zvlášť a výsledky těchto hodnocení následně shrnout v syntetickém hodnocení lokalizačních předpokladů cestovního ruchu.

8.1.1 HODNOCENÍ PŘÍRODNÍCH PŘEDPOKLADŮ TRIDENTSKA - HORNÍ

8.1.1.1 Reliéf regionu Tridentsko - Horní Adiže

Úloha reliéfu v rámci hodnocení předpokladů cestovního ruchu je zásadní, neboť právě jeho různorodost určuje oblasti výskytu cestovního ruchu.

Region Tridentstva - Horní Adiže je podle webových stránek tohoto regionu (regione.taa.it: 2018) převážně hornatý, přičemž je 75% vrcholů v nadmořské výšce nad 1000 m. n. m. s velkým množstvím menších i větších horských jezer a jezírek. Krajina tohoto regionu je velmi rozmanitá, horské masivy jenž jsou větší část roku pokryty sněhem a ledovci, které tají a dávají tak vzniknout malým potůčkům a říčkám, které si protkávají cestu dolů malebnými horskými údolími. Trentino - Adige je krajina, kde se krom dechberoucích horských panoramat lze setkat i se zelenými lesy, pastvinami, horskými lukami vinicemi nebo ovocnými sady.

Většina území Trentina - Horní Adiže je zaplněna pohořím Alp, v tomto případě se jedná o část pohoří (východní Alpy), která je složena převážně z vápence a dolomitu. Jak již bylo zmíněno a popsáno (kap. [6.1](#)), Alpy se v tomto regionu člení na vícero

skupin, přičemž mezi nejznámější patří Dolomity, díky svému jedinečnému vzezření, unikátnímu složení a historii.

Dolomity je uskupení menších skupin horských hřebenů, které se rozkládají na východ od Bolzanské kotliny. Jak uvádí HÜSLER (2012: 11), jejich název je odvozen od jména francouzského mineraloga Deodatu de Dolomieu, který jako první odhalil jedinečné složení horniny, která zformovala tento vysokohorský masiv.

Jak uvádí webová stránka zaměřená na Dolomity, Dolomity.cz (2006 - 2012), historie vzniku toho pohoří sahá až do období nazývané Perm, kdy v dnešní západní části Dolomit probíhalo hojné množství vulkanických výbuchů, které jako stopu zanechalo velkou spoustu geologických vrstev, včetně velkého množství tavenin jenž se rozlévaly po krajině. Vulkanická činnost také zapříčinila to, že na zem dopadalo velké množství kapek tvořících tufové a popelové úložky. Zdroj Dolomity.cz (2006 - 2012) uvádí, že tyto události zapříčinily vytvoření tzv. Bolzáneské porfyrové plošiny, která však byla v tehdejší pouštním klimatu této oblasti rozemleta na poušť a suť, která postupem času začala klesat a po delším čase byla zaplavena vodami Středozevního pramoře. Dolomity.cz (2006 - 2012) uvádí, že tento pokles trval asi 100 milionů let a některé skalní masy se ponořily až do hloubky 3000 m, na dně prohlubně se začaly usazovat písky, hlína, sádra, vápence a sutě, zatímco na výšinách se začaly tvořit korálové útesy. Během milionů let se z vápenných a křemičitých koster a skořepin živočichů začala na mořském dně vytvářet vrstva na vrstvě bílého vápence, pestrého kyslíčnatého křemičitého a šedého slínu.

Dále ve středním triasu, podle Dolomity.cz (2006 - 2012), nastává další přírodní katastrofa, kdy na mnoha místech mořského dna pukla zemská kůra, z thrlin vytekly žhavé taveniny a popel a vše se kupilo do kuželovitých ostrovů, avšak vlastní zrod Dolomit nastává až na konci období zvané mezozoikum, kdy začíná vrásnění při kterém byly veškeré usazené a zkamenělé vrstvy tlačeny od severu k jihu. Důsledkem tohoto vrásnění bylo vyzdvižení vrstev nad mořskou hladinu. (Dolomity.cz (2006 - 2012))

Po částečném ustálení situace a začínajícího rozvoje fauny a flóry na tomto území však na tomto území, podle Dolomity.cz. (2006 - 2012) dochází k prudké změně klimatu, kdy vrcholky hor zapadnou obrovským množstvím sněhu a frin se mění

v ledovec, ledovce se zvětšují a postupují dolů do údolí a sunou se na jih, kdy působením tlaku těchto ledovců jsou hory zakulacovány, stěny odírány, a těmito vlivy se do údolí synou masý suti. Tato činnost podle Dolomity.cz (2006 - 2012) se na území Dolomit opakovala celkem čtyřikrát, až do období ústupu ledovců, které bylo způsobeno změnou podnebí, kdy však tento poslední ústup ledovce zanechal velké stopy na reliéfu Dolomit.

Krom tohoto působivého složení a vzniku, jsou Dolomity také zajímavé pro svou důležitou roli válečné fronty v období první světové války, kdy dodnes lze na

Obrázek 3 Tunel z 1.světové války, Dolomity

území Dolomit nalézt důkazy a *Zdroj: Helena Steinerová, foceno červenec 2017*

odkazy na tyto boje. Lze navštívit pozůstatky zákopů, podzemní kryty, tunely, stopy po zbraních nebo někdy i zbytky vojenského vybavení.

Dolomity jsou tedy s oblibou navštěvovány především za účelem pěší turistiky, přičemž jsou zde zpřístupněny ferratové stezky různých úrovní, při nichž lze obdivovat nejenom krásy přírody a panoramat, ale také umožňují kráčet po stopách 1. Světové války. Návštěva Dolomit však není omezena pouze na letní či podzimní období, v Dolomitech lze navštívit mnoho profesionálních zimních lyžařských středisek, které podle Dolomitisuperski.com (2018) nabízejí přes 1200 km upravených lyžařských tratí celkem ve 12 větších lyžařských střediscích. Mezi nejznámější a nejnavštěvovanější střediska se řadí Marmolada, Val di Fiemme nebo například Alta Badia. Mezi další významná horská střediska na území Tridentska - Horní Adiže lze zařadit například lokalitu Madonna di Campiglio nebo Merano v Sarnaltských Alpách severně od Bolzana.

Jak již bylo zmíněno, krom horského masivu Alp, které tvoří většinu povrchu regionu Tridentsko - Horní Adiže, je toto území protkáno labyrintem údolí, kde nalezneme sady, pastviny i vinice. Není jich tu sice mnoho, a zemědělství zde vyžaduje

až nadstandardní a konstantní péči, ale je zde poměrně široká produkce jablek, brambor, kvalitní vinné révy a v okolí Lago di Garda se dokonce v malém množství pěstují olivy.

8.1.1.2 Klimatické podmínky území Tridentsko - Horní Adiže

Klimatické podmínky tvoří neopomenutelnou část lokalizačních předpokladů a podle Mariota (1983: 100) mají v mírném klimatickém pásu vliv na rozvoj cestovního ruchu především tyto klimatické prvky: *teplota vzduchu, sněhová pokrývka, sluneční svit, mlhy, větrnost, srážky a klimatické inverze*. Avšak dle Mariota (1983: 101) je potřeba zdůraznit, že vztah hodnot charakterizující vlivy teplotního režimu a srážek na cestovní ruch se v průběhu kalendářního roku mění, zejména v zimním období, kdy jsou žádoucí opačné vlivy než v období letním.

Částečně již bylo klima v regionu Tridentsko - Horní Adiže zmíněno již v kapitole 6.2 [Klima](#), nicméně tento lokalizační předpoklad si zaslouží ještě detailnější prohloubení. Průměrné teploty jsou zde výrazně ovlivněny reliéfem krajiny, přičemž nejteplejší oblast je ve městě Bolzano a jeho okolí a oblast s průměrnými nejnižšími teplotami se nachází v Trentu a jeho okolí. Průměrný teplotní rozdíl mezi těmito dvěma oblastmi je podle [ilmeteo.it](#) (2018) 14 °C. Podle [ilmeteo.it](#) (2018) je například průměrná maximální červencová teplota v Bolzanu 29°C, zatímco v Dolomitech jen 15°C.

Oblastí s nejvyšším průměrným množstvím srážek je podle [ilmeteo.it](#) (2018) oblast Dolomit, což je v létě méně žádoucí pro cestovní ruch, avšak naopak v zimě to příznivě ovlivňuje především lyžařské podmínky v této lokalitě.

Většinu roku (cca 9 měsíců) vane v tomto regionu vítr z jihu, vane sem tedy teplé středomořské klima, přičemž během zimních měsíců do oblasti proudí naopak vítr severní. Což má také velmi příznivý vliv na sněhové a lyžařské podmínky na horách.

Klimatické podmínky tedy celkově můžeme zhodnotit jako velmi pozitivní pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu, neboť v zimě je zde díky reliéfu a vhodným klimatickým podmínkám vhodné prostředí pro lyžařské radovánky, zatímco v létě i na podzim je zde přijatelné klima pro další formy turismu a zároveň i pro místní zemědělství.

8.1.1.3 Vodstvo na území Tridentstva - Horní Adiže

Tento region je někdy také nazýván Finskem Itálie pro velkou koncentraci jezer a jezírek, které se na tomto území nacházejí. Středem regionu protéká řeka Adiže, která odvádí většinu menších vodních toků z regionu směrem na jih kolem Lago di Garda, přes město Verona až do Jaderského moře.

Mezi nejzajímavější jezera toho to regionu patří krom proslulého Lago di Garda například Lago di Toblino poblíž Trenta, které je známé především díky malebnému panoramatu doplněnému o hrad situovaný na jezeře. Velmi zajímavým pro návštěvníky se může jevit i jezero Lago rosso di Tovel, které je podle S. Freni (2014) zvláštní především svým rudým zabarvením vodní hladiny. Dalšími jezery, které rozhodně stojí za návštěvu jsou například Lago di Ledro, Lago di Caldonazzo, Lago di Molveno, průzračně křišťálové Lago di Tenno nebo Lago di Garda, jenž působí jako fjord, sevřený mezi hornatou krajinou.

Některá jezera, jako například Lago di Caldonazzo, slouží jako rekreační oblast pro koupání v letních obdobích, některé řeky nabízí i možnost sjíždění na raftu, jako třeba řeka Noce.

Vodstvo v této oblasti lze také označit za významný lokalizační předpoklad pro rozvoj cestovního ruchu. Nabízí možnosti různého druhu sportovního vyžití i odpočinku.

8.1.1.4 FAUNA A FLÓRA REGIONU TRIDENTSKO - HORNÍ ADIŽE

Příroda toho regionu má rozhodně návštěvníkům rozhodně co nabídnout. Fauna je zde ovlivněna nejen nadmořskou výškou, ale i středomořským klimatem, především v jižní části regionu kde se daří oleandrům, cypřišům, kaktusům a dokonce i olivovníkům. Ve středních výškových polohách jsou na jihu rozšířené spíše břízy, borovice lesní a buky, zatímco na severu se daří spíše smrkům, klečím a modřínům.

Pro horské oblasti jsou typické pastviny lemované modřínou, v těchto polohách se nachází také hořce, protěže alpské a další chráněné rostliny specifické pro alpské prostředí. Podle vivosuedtirol.com (2018) sena území Tridentstva - Horní Adiže nachází 84 chráněných druhů rostlin.

Tento region je také zcela vyjímečný co se týče výskytu živočišných druhů, jak uvádí vivosuedtirol.com (2018), krom kamzíků, srnek a jelenů jsou zde k vidění i takové živočišné druhy, jakým je například orel skalní. Orel skalní se podle vivosuedtirol.com (2018) nachází nejenom na území Alp ale i Dolomit a je zde přezdíváný „Král nebes“, avšak i tento král patří bohužel mezi ohrožené druhy. Z tohoto důvodu se národní park Stelvio podílí na projektu, jehož cílem je zachování jak orlů skalních, tak orlosupů bradatých, kteří zde také mají své útočiště.

Naopak živočišný druh, kterému se zejména na horských lukách a pastvinách opravdu daří je svišť, který je pověstný svými zvuky, jimiž varuje skupinu před hrozícím nebezpečím. Vekmi hojně se v Tridentu - Horní Adiži vyskytují také veverky, které však nejsou limitovány pouze na výskyt v horských polohách, ale některé otrlejší lze potkat i v centru měst a městských parcích.

Poměrně široce jsou zde zastoupeny i takové druhy jako je tetřev hlušec a tetřívka obecná, stejně tak jako noční zvířata jakým je například liška, kuna či jezevec.

Na území Tridentska - Horní Adiže se podle vivosuedtirol.com (2018) nachází 7 přírodních parků a jeden park národní: Přírodní park Fanes - Senes – Braies v samém srdci Dolomit, Přírodní park Puez – Odle, Přírodní park Sciliar – Catinaccio, Přírodní park Tre Cime, které se taktéž nacházejí na území dolomit, Přírodní park Gruppo di Tessa ve Stubaiských Alpách, Přírodní park Monte Corno na jihu od Bolzana, Přírodní park Vedrette di Ries – Aurina v severním cípu regionu a národní park Stelvio v západní části. Díky těmto přírodním parkům je alespoň do jisté míry zajištěna ochrana vzácných živočišných a přírodních druhů tohoto regionu. Zároveň tyto přírodní parky návštěvníkům nabízejí jedinečnou podívanou, kdy mohou sledovat krásy divoké přírody.

8.1.2 HODNOCENÍ KULTURNÍCH PŘEDPOKLADŮ REGIONU TRENTINO - ALTO ADIGE

Kulturní předpoklady regionu jsou právě ty předpoklady, které vznikly tvořivou činností člověka. Podle Mariota (1983: 124) mají na rozdíl odpřírodních předpokladů nejenom odlišný původ, ale i specifické rozmístění. Zatímco přírodní předpoklady jsou, jak uvádí Mariot (193: 124) charakteristické plošným a částečně i souvislým rozmístěním (reliéf, klima), pro kulturní předpoklady je typické rozmístění bodové a to většinou ve městech nebo obcích nebo v jejich těsné blízkosti.

8.1.2.1 BRIXEN A JEHO OKOLÍ

V regionu Tridentsko - Horní Adiže, vzhledem k jeho historii a geografické poloze, lze nalézt velké množství hradů a pevností, které jsou většinou veřejnosti zpřístupněné a nabízí zajímavé expozice nebo slouží přímo jako muzea. Vzhledem k velkému množství těchto zajímavých míst, budou v následující části zmíněny jen ty, které autorka této práce považuje za více atraktivní pro cestovní ruch a tudíž mohou být i důvodem návštěvy tohoto regionu.

Prvním kulturním bodem, který je v tomto regionu vyhledávaný (a českému návštěvníkovi poměrně známý) je městečko **Brixen** (italsky Bressanone), které se nachází směrem od průsmyku Brenner na město Bolzano. Panoramatu tohoto města vévodí barokně přestavený Brixenský dóm k němuž přiléhá ambit, který je vyzdoben gotickými freskami. Tento ambit je krom Brixenského dómu obklopen dvorním hradem, farním kostelem a klášterem, což ho dělá jakýmsi středobodem tohoto církevního komplexu. V takzvaném starém městě se nachází i hrad Hofburg, který je sídlem diecézního muzea.

Českého návštěvníka pravděpodobně v souvislosti s Brixenem bude zajímat pamětní deska Karla Havlíčka Borovského, napsaná jak v italském tak českém jazyce u domu, kde pobýval během svého vyhnanství. Velice zajímavým místem je i nedaleké rozsáhlé **opatství Novacella**, patřící řádu augustiánů, které nabízí krom krásného prostředí, rozsáhlé knihovny, pinakotéky, zahrad, vinice, menšího hradu (Castello dell'Angelo), také možnost ochutnat místní víno, grappu, mošt a bylinné čaje, které jsou produkovány přímo opatstvím, čímž je zajištěna finanční nezávislost tohoto opatství. (winemarket.cz: 2018)

8.1.2.2 BOLZANO A JEHO OKOLÍ

Necelých 50 km jižně od Brixenu se nachází centrum kultury a centrum vinařských oblastí, město **Bolzano**. Stejně tak jako v případě Brixenu, tomuto městu vévodí gotický dóm, jenž se nachází v jihozápadní části náměstí Piazza Walther. Náměstí Piazza Walther je místem, kde se místní setkávají na kafe, zákusek a na večeři a přeje-li tomu klima, větší část roku jsou v provozu venkovní zahrádky. Jak uvádí Bolzano city guide (2015) , poblíž náměstí se nachází ulice zvaná Via Portici, a společně s dalšími rovnoběžnými Via Argentieri a Via della Mostra, které vynikají svou zachovalou architekturou měšťanských domů z gotického období a fungují jako kulturní a nákupní centrum plné obchůdků, kaváren a restaurací.

Samozřejmě jako v každém italském městě, i v Bolzanu je k vidění velké množství kostelů a sakrálních památek, lze jmenovat františkánský kostel a klášter – první františkánský kostel v této dříve německé oblasti vybudovaný ve 13. století, Dominikánský kostel a klášter , kostel Del Sacro Cuore nebo Kapucínský kostel.

Bolzano však není pouze městem středověké historie a památek, dostane-li se návštěvník přes řeku Talferbach po mostě zvaném Ponte Talvera, najde zde památník, postavený na přání Benita Mussoliniho, připomínající fašistickou éru Itálie. V Bolzanu lze kromě muzea obchodu navštívit mezi návštěvníky velmi populární (dle hodnocení Tripadvisor.com) archeologické muzeum Jižního Tyrolska, neboť právě zde (Cityguide: 2015) je uložen Ötzi, nejstarší vlhká mumie na světě, údajně stará zhruba 5300 let. Krásným zážitkem především pro děti je návštěva muzea přírody Jižního Tyrolska, s interaktivní exhibicí, stejně tak jako futuristický Museion, což je muzeum moderního umění.

V Bolzanu a jeho blízkosti je také poměrně výrazná koncentrace hradů, poblíž Starého města se nachází **hrad Mareccio**, obklopený vinicemi. Ačkoliv se to na první pohled nezdá, hrad slouží jako kongresové centrum a často se zde konají svatby a různá důležitá setkání. (Bolzano city guide: 2015)

Dalším často vyhledávaným hradem v oblasti Bolzana je hrad **Roncolo (Runkelstein)** se svým panoramatickým výhledem a především díky dokonale zachovalým freskám vyobrazujícím život u dvora, doplněným o citáty z tehdejší

literatury. Do blízkosti tohoto hradu navíc jezdí pravidelné linky zdarma, přímo z centra Bolzana, takže je hrad snado přístupný široké veřejnosti.

Velmi zajímavou se může jevit i návštěvu hradu **Firmiano**, jenž se tyčí na vrcholku v jihozápadní části města Bolzano. V tomto hradu, jak uvádí Bolzano City guide (2015) od roku 2006 sídlí muzeum, založené světoznámým horolezcem italsko-německého původu Reinholdem Messnerem, které je věnováno především vztahu člověka s přírodou a horami. Celý interiér tohoto hradu je vkusně zrekonstruován, vše je vyhotoveno ve skle, železe a oceli, aniž by to narušovalo celkový magický ráz a charakter tohoto místa.

V půli cesti mezi Brixenem a Bolzanem se nad vesničkou Waidbrucke/ Ponte Gardena se majestátně tyčí hrad **Trostburg (Castel Forte)**, jeden z nejnámějších a nejvýznamějších hradů Jižního Tyrolska. Krom dochovalých interiérů a maleb lze v tomto hradu navštívit muzeum hradů Jižního Tyrolska.

Okolí Bolzana je přizpůsobeno jak pro pěší turistiku, kdy jsou k dispozici upravené chodníky a běžecké tratě, které návštěvníky provedou od městského centra až do klidnějších zelených kopců, kde se návštěvníkovi naskytnou krásná panoramata této metropole Jižního Tyrolska. Stejně tak tato oblast nabízí možnost poznávat krásy Bolzana a jeho okolí na kole na upravených cyklostezkách, které spojují důležité a zajímavé turistické atrakce. Pokud si návštěvníci chtějí cestu do hornatějších částí Bolzana usnadnit, jsou zde k dispozici tři lanové kabinkové dráhy, které návštěvníky vyvezou až na vrcholky odkud jsou krásné vyhlídky, především na vrcholky Dolomit.

Bolzano a jeho okolí je kraj vhodný nejenom pro pěší turistiku, cykloturistiku a poznávání památek, na své si zde podle Bolzano City guide (2015) přijdou i horolezci, přímo v Bolzanu lze navštívit Salewa Cube, což je jedno z největších horolezeckých středisek v Itálii, které je vyjímečné tím, že je napůl otevřené, takže lze lézt za každého počasí.

Kromě rozsáhlých možností sportovního vyžití a památek, nabízí Bolzano také pravidelně pořádané trhy, festivaly a kulturní události.

8.1.2.3 MERANO A JEHO OKOLÍ

Necelých 35 km severozápadně od Bolzana se nachází na rozhraní vrcholků Ötztalských Alp, Ortles a Sarntalských Alp lázeňské město **Merano**, které je tak díky těmto přírodním hradbám kryto a má velmi příznivé klima, především pro pěstování vinné révy a jablek. Oficiální stránky této oblasti Merano-suedtirol.it (2018) uvádějí, že je město rozděleno řekou Passirio (Passer) do dvou částí, přičemž ta původní historická, se nachází na pravém břehu řeky. V historickém centru lze stejně jako v Bolzanu obdivovat měšťanské domy, velké množství kostelů, přičemž dominantou Merana je barokní kostel di San Nicolo, kterým je zakončena pěší zóna Via dei Portici. V historickém centru Merana se nacházejí i pozůstatky původního opevnění v podobě třech původních městských bran: Porta Passiria (Passeier Tor, Porta Venosta (Vinschgauer Tor a Porta Bolzano (Bozener Tor).

Jelikož je Merano především lázeňské město, nabízí mnoho nenáročných městských promenád a tras, jako například promenáda Tappeiner, vedoucí z historického centra, která nabízí krásný výhled na lázeňské město doplněný o procházku mezi rozmanitými druhy květin a stromů.

Levý břeh města patří lázeňskému vyžití, kde jsou jak uvádí Termemerano.it (2018), léčeny srdeční, gynekologické a respirační choroby a bolesti.

Atraktivitou číslo jedna (dle oblíbenosti na serveru Tripadvisor.com) jsou **zahrady hradu Trauttmansdorff**, nacházející ve východní části města. Jedná se o unikátní botanickou zahradu s převýšením 100 metrů, která nabízí neuvěřitelnou podívanou především v jarním období. Pohled na botanickou zahradu hradu Trauttmansdorff je pak umocněn výhledem na lázeňské město Merano s fascinujícím pohořím Dolomit v pozadí.

Celá oblast v okolí Merana je vhodná pro nenáročnou cykloturistiku údolím řeky Adiže, kde vedou cyklostezky napříč vinicemi, jabloňovými sady, malebnou krajinou hradů a navíc zcela odděleny od silniční dopravy.

8.1.2.4 TRENTO A JEHO OKOLÍ

Necelých 60 km podél toku řeky Adiže, směrem na jih od Bolzana rozprostírá město **Trento (též Trident)**, hlavní město provincie Tridentsko - Horní Adiže, známé

především díky Tridenteskému koncilu, který se zde konal v letech 1545 - 1563. Město Trento bylo vždy v dějinách velmi důležitým střediskem jak obchodním, politickým nebo církevním, díky čemuž se zde nalézá poměrně vysoká koncentrace historických památek a atraktivit.

Bez jakýchkoliv pochyb lze za centrum celého Trenta označit náměstí Piazza del Duomo, kde hlavní dominantou tohoto náměstí je Dóm svatého Vigilia v románském slohu, který byl místem konání Tridenteského koncilu. Společně s palácem Palazzo Pretorio a zvonící Torre Civica tvořil tento celek kde pobýval Tridentský biskup. Náměstí je krásným a malebným obrazem, který lze pozorovat z malých kavárniček a barů na tomto náměstí, vše je navíc doplněno o Neptunovu kašnu uprostřed náměstí Piazza del Duomo.

Dominantou města je hrad **Castello del Buonconsiglio**, který je největším hradním komplexem v Tridentsku - Horní Adiži. Tento komplex byl postupně dostavován a svými obyvateli a pány renovován dle tehdejších aktuálních trendů, dle oficiálních stránek Buonconsiglio.it (2008 - 2015) se zde dochovaly fresky ze 14. i 15. století, ale například i výzdoba některých sálů z období baroka. V současné době slouží především jako výstavní prostory pro různé sbírky a umělecká díla.

Jako typické italské město, i Trento je protkáno velmi hustou sítí kostelů, mezi nejvýznamější patří kostel Panny Marie Sněžné (Chiesa di Santa Maria Maggiore) nebo kostel sv. Petra a Pavla (Chiesa dei Santi Pietro e Paolo).

Krom bohaté historie Trento návštěvníkům nabízí i zájmová muzea: MUSE - muzeum vědy, kde se v pěti patrech nacházejí interaktivní expozice pro děti i dospělé, Muzeum letectví Gianna Caproniho nebo podzemní archeologické muzeum.

Život v Trentu je velkou částí ovlivněn tím, že je sídlem univerzity, proto se zde pořádá velké množství kulturních událostí, vernisáží, čtení a výstav. V období Adventu se zde navíc stejně jako v Bolzanu pořádají krásné adventní trhy.

8.1.2.5 ROVERETO

Rovereto, nacházející se jen 20 km od jezera Lago di Garda, je druhým největším městem regionu Tridentsko - Horní Adiže a lze ji nazvat jako centrum kultury

a především moderního umění tohoto regionu. Jak uvádí Visittrentino.info (2018) nachází se zde muzeum moderního a současného umění Mart, které je považováno za jedno z nejdůležitějších v Evropě. Není to však jediné významné muzeum, které lze v Rovertu navštívit. Přímo v interiéru středověkého hradu situovaném nad městem se nachází Vojenské muzeum první světové války (Museo Storico Italiano della Guerra Rovereto), kde jsou vystaveny exponáty připomínající První světovou válku a pro nadšence této tematiky Rovereto nabízí i návštěvu památníku a kostnici vojáků padlých ve válce – Ossario di Castel Dante di Rovereto.

Rovereto je i centrem kulturních událostí, jak uvádí visittrentino.info (2018), každoročně se zde koná festival tance Oriente Occidente nebo festival věnovaný W.A. Mozartovi, který zde odehrál svůj první italský koncert.

Rovereto slouží jako výchozí bod jak v létě pro cyklistické výlety, tak v zimě pro lyžování neboť v blízkosti se nachází lyžařská střediska Brentonico Palsa - San Valentino a Folgaria Skitour dei Forti.

8.1.2.6 HRADY V REGIONU TRIDENTSKO - HORNÍ ADIŽE

V žádné jiné italské oblasti není tak vysoká koncentrace hradů jako právě v Tridentsku - Horní Adiži. Tento hustý výskyt hradů a opevnění se přisuzuje především hraniční poloze regionů, kdy již Římané tuto oblast opevňovali a bránili tak hranici svého území.

Gotický **Castello di Presule, Castello di Arco, Castello di Castellano** nebo **Castel Thun**. Každý z těchto, i těch nejmenovaných hradů si bez pochyb zaslouží pozornost každého návštěvníka regionu, neboť každý z těchto hradů je opředen jinou historií a jinými příběhy, jedno však mají společné – jejich zasazení do malebného prostředí a přírody tohoto jedinečného regionu. Některé hrady slouží jako muzea, výstavní prostory, kongresové prostory, některé z nich jsou dokonce obydlené. Jednoznačně lze však říci, že právě hrady jsou důležitým aktérem cestovního ruchu v této oblasti.

8.1.2.7 LYŽAŘSKÁ STŘEDISKA V REGIONU TRIDENTSKO - HORNÍ ADIŽE

Budování lyžařských středisek je kombinací ideálních přírodních předpokladů (klimatických podmínek a reliéfu) a činnosti člověka. Lyžařská střediska v regionu

Tridentsko - Horní Adiže jsou hlavním činitelem cestovního ruchu v zimním období. Jak uvádí skiresort.it (2018) na území regionu se nachází celkem 74 lyžařských středisek, které dohromady nabízí celkem 1965 km tratí.

Mezi ta nejnavštěvovanější patří Skirama Dolomiti Adamello Brenta, což je sdružení 8 lyžařských středisek v západní části Trentina, patří sem Madonna di Campiglio a Pinzolo v údolí Val Rendena, Folgarida - Marilleva, Peio, Passo del Tonale v údolí Val di Sole, Andalo - Fai della Paganella, Monte Bondone a Folgaria - Lavarone – Luserna, celkem je zde podle visittrentino.info (2018) 380 km sjezdovek sjízdných v rámci jednoho společného skipasu.

Konkurencí Skiramy, jak uvádí visittrentino.info (2018) je sružení Dolomiti Superski na východě Trentina, kde od loňského roku funguje skipas, který umožňuje lyžování ve 4 lyžařských střediscích: Val di Fassa/ Carezza, TreValli (Moena - Alpe di Lusia, Passo San Pellegrino, Falcade), Fiemme/ Obereggen e San Martino di Castrozza/ Passo Rolle a k dispozici je 230 km sjezdových tratí.

Jak vyplývá ze statistik vydávaných každoročně autonomní provincií Trentino, hlavním důvodem cestovního ruchu v zimním období jsou právě lyžařská střediska a zimní radovánky.

Obrázek 4 Val di Fiemme v zimě

ZDROJ: Zdenka Gillarová, foceno březen 2018

8.2 LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY KAMPÁNIE

8.2.1 HODNOCENÍ PŘÍRODNÍCH PŘEDPOKLADŮ KAMPÁNIE

8.2.1.1 Reliéf regionu Kampánie

Území Kampánie by se co se týče reliéfu krajiny dalo podle Treccani (2009) rozdělit do dvou částí, směrem od severu k jihu podél pobřeží je část převážně nížinná místy proložená horskými reliéfy vulkanického původu, zatímco ve vnitrozemí je reliéf krajiny mírně vlnitý přerušovaný mírnými vyvýšeninami a vrcholky. Nížiny, které se podle Treccani.it (2009) rozléhají na méně než jedné šestině celkové rozlohy Kampánie, jsou nadprůměrně úrodné díky vulkanickému původu půdy. Na severu Kampánie se rozkládá rozsáhlá nížina s poměrně signifikativním názvem *Terra di Lavoro* (v překladu Země práce) a na jihu zase nížina Pianura del Sele.

Hornatá a kopcovitá část Kampánie zahrnuje mnoho různých druhů reliéfů, které mohou a některé nemusí být součástí Apeninského systému. Podle Treccani (2009), některé skalnaté výběžky těchto celků zasahují až do moře. Treccani (2009) také uvádí, že Apeninská část je rozdělena do několika nepravidelných horských masivů, které jsou často odděleny hlubokými prohlubněmi, jenž jsou v převážné většině orientovány směrem ze severozápadu k jihovýchodu.

Masiv Kampánských Apenin se začíná formovat již v sousední severovýchodě nacházející se provincii Molise, v místě nazývajícím se Bocca di Forlì, a končí až na hranicích s jižně sousedící Basilicatou. Na jihu částečně přesahují hranice Basilicaty i Lukánské Apeniny, které tak částečně zasahují na území Kampánie. Téměř po celém území Kampánie převládá jako základní stavební jednotka vápenec, který zde zanechává i viditelné krasové jevy jako jsou například **Azurová jeskyně (Grotta Azzura)** na ostrově Capri. Zajímavostí je, že je zde přítomen i dolomit, který vytváří většinu poloostrov Sorrento.

Jak již bylo v úvodu této kapitoly zmíněno, Kampánie by se dala obecně rozdělit do dvou oblastí, jednou z nich je výše zmíněná oblast Apenin a jejich masivů, druhou a velmi signifikativní oblastí pro Kampánii je oblast, vzniklá vulkanickou činností, někdy je tato oblast mezi Apeninami a Tyrhénským mořem nazývána také jako Antiapeniny.

Antiapeniny jsou rozsáhlý celek v celé středozápadní Itálii a jsou typické různým geologickým složením, v případě Kampánie převážně vulkanickým.

Právě tato vulkanická oblast je velmi častým důvodem návštěvy Kampánie, kdy se do této oblasti sjíždí návštěvníci z celého světa, aby mohli obdivovat majestátně týčící se sopku Vesuv nad městem Neapol. Vesuv se nachází na stratovulkánu Monte Somma, a jeho nejslavnější a nejhrůznější erupcí, byla ta v roce 79 n. l, která podle J. Fryše (2010) zasypala mnohá města v okolí vulkánu a jejím následkem zemřelo 25 tisíc lidí. Mezi těmito popelem zasypanými městy byly Pompeje a Herkuláneum, které jsou častým turistickým cílem, díky skvěle dochovaným důkazům o životě starých Římanům a velmi silným lidským příběhům.

Obrázek 5 Pohled do kráteru sopky Vesuv

Vesuv však není jediné místo s vulkanickou činností v Kampánii, severně od Neapole se nachází Flegrejská pole (Campi Flegrei), což je kaldera⁵ o průměru 13 km, kde je však vulkanická činnost v současné době omezena pouze na únik plynů z fumarol⁶.

Zdroj: Helena Steinerová, foceno červen 2011

Podstatnou součástí Kampánie je i Arcipelago Campano (česky Kampánské soustroví), tvořené pěti ostrovy. Mezi 3 hlavní a turisty velmi často vyhledávané se řadí Ischia (známá pro své termální prameny, ostrov vulkanického původu), rájový ostrov Capri, méně známý ostrov sopečného původu Procida a také ostrůvky Vivara a Nisida, které jsou spojeny s pevninou mostem.

---

⁵ Kaldera, podle Geologické encyklopedie (2007) označuje rozsáhlý kráter o průměru několika kilometrů až desítek kilometrů, vzniklý zpravidla propadnutím (kolapsem) centrální části sopky do vyprázdněného magmatického ohniště (krbu).

⁶ Fumarola, podle Geologické encyklopedie (2007) označuje výron par a plynů prostřednictvím spojnice zemského povrchu a podloží.

Reliéf Kampánie hraje velmi podstatnou roli v rozmístění cestovního ruchu v tomto regionu, kdy je většina směřována především do přímořské vulkanické části a na ostrovy Kampánského soustroví.

8.2.1.2 Klimatické podmínky na území Kampánie

Jak již bylo stručně nastíněno v kapitole 8.2 [Klima](#), klimatické podmínky v Kampánii korespondují s rozdělením reliéfu do dvou hlavních částí. Část přímořská, ve které je klima mírnější a teplejší, avšak díky některým údolím možský vzduch může volně proudit i do vnitrozemí, což má velmi příznivý vliv na zemědělskou produkci.

Podle Ilmeteo.it (2018) jsou dlouhodobě nejchladnější teploty v severo - západně položeném městečku Ariano Irpino, což je dáno především jeho polohou (v centru Kampánských Apenin, v nadmořské výšce 870 m. n. m), zatímco dlouhodobě nejvyšší teploty se drží v okolí přímořského Salerna.

Srážky v této oblasti, podle Ilmeteo.it (2018), jsou nepravidelně rozložené jak z časového, tak i geografického hlediska. V období listopad - leden se srážky vyskytují častěji, přičemž někdy sníh krom nejvyšších vrcholů Apenin, pokryje i samotný vrcholak Vesuvu.

Vzhledem k vulkanickému původu půdy a také původu sedimentálnímu nastává především v přímořských oblastech větší riziko výskytu sesuvů a závalů půdy.

Klimatické podmínky mají velký vliv na cestovní ruch v Kampánii, kdy většina návštěvníků plánuje své cesty do tohoto regionu během teplých letních měsíců, neboť v zimních měsících tento region při průměrných teplotách 10°C nabízí méně možností kulturního i sportovního vyžití.

Klimatické podmínky jsou však velmi příznivé pro zemědělskou produkci, podle Treccani (2009) se Kampánie může chlubit velmi bohatou produkcí brambor, lilků, fazolí, rajčat, meruněk, broskví, ale také fíků, oliv a vinné révy. Velmi příznivé jsou zde také podmínky pro rybolov, kdy Salernská flotila pro lov tuňáků je jednou z nejpočetnějších ve Středozemním moři.

8.2.1.3 Vodstvo na území Kampánie

Největším vodním tokem na území Kampánie je řeka Volturno o celkové délce 175 km, napájena převážně podzemními vodami ústí do Tyrhenského moře. Druhou největší řekou tohoto regionu je Ofanto o celkové délce 170 km, avšak tato řeka ústí na východním pobřeží do Jaderského moře. Dalšími důležitými toky jsou řeky Fortore, Sele nebo Garigliano.

Oficiální stránky pro podporu cestovního ruchu v Kampánii Visit-campania.it (2017), pobízejí své návštěvníky k návštěvě nádherných jezer na území tohoto regionu. Visit-campania.it (2017) mezi nejkrásnějšími z jezer Kampánie zmiňuje jezero vulkanického původu, **Lago d'Averno** umístěné severozápadně od Neapole. Poblíž jezera se nacházejí památky z antické doby a celé jezero obklopuje bohatá fauna a flóra.

Visit-campania.it (2017) také doporučuje návštěvu jezera Lago Fusaro, které je od moře odděleno tenkým pruhem pobřeží, toto jezero mělo především historický význam, neboť král Ferdinand IV. Bourbonský si zde nechal vybudovat malinkaté letní sídlo přímo na jezeře. Jezero je velmi oblíbené mezi rybáři z důvodu velkého výskytu ryb a mušlí.

Mezi dalšími jezery lze jmenovat Lago Miseno, Lago Patria – jedinečné svým ekosystémem z důvodu průtoku jak sladké, tak slané vody, Lago di Lucrino, Lago Laciano nebo Lago di Telese. Každé z těchto jezer je něčím jedinečné, ať svým původem, svým ekosystémem nebo možnostmi, které nabízí. Některá z jezer jsou přístupná pro rybolov a některá také pro různé sportovní aktivity.

Závěrem této kapitoly je důležité zmínit, že za nejdůležitější součástí vodstva regionu Kampánie lze považovat Tyrhénské moře, jenž po staletí slouží jako součást obživy a kultury místního obyvatelstva. Sloužilo i dnes slouží jako obchodní cesta (v Neapoli se nachází jeden z největších nákladních přístavů v Itálii), slouží jako zdroj potravy, ale v rámci cestovního ruchu především k rekreaci.

8.2.1.4 Fauna a flóra regionu Kampánie

V Kampánii byl vždy velmi silný vliv člověka na přírodní vegetaci, ať negativní, kdy zapříčinil likvidaci některých původních druhů, nebo těch pozitivnějších, kdy

naopak vysadil druh nový (například bujně rostoucí flóru na mořských pobřežích reprezentovanou palmami, banánovníky, agáve apod.)

V pobřežních nížinách a na útesech Tyrhenského moře, při podpoře středomořským klimatem se daří vegetaci všech možných keřů a stromů jakými jsou dub cesmínovitý, olivovník, rohovník obecný, řečík lentišek, janovec, myrta, vřesovec, tymián nebo například oleandr. V některých oblastech lze dokonce najít původní borové háje, zatímco jinde byl tento původní porost nahrazen jinými dřevinami (olivovníky nebo citrusy).

Velmi úrodná je vulkanická půda, kdy například přímo na úpatí Vesuvu lze navštívit vinice, kde se pěstuje viná réva pro výrobu zdejšího speciálního vína, zvaného Slzy Kristovy (Lacryma Christi).

Fauna v Kampánii je na rozdíl od té v Tridentsku - Horní Adiži obohacena o mořské živočišné druhy a specialitou tohoto regionu je chov Buvolů za účelem výroby vyhlášené speciality, buvolí mozzarely.

Obyvatelé Kampánie na rozdíl od jiných lokalit v Itálii nejsou příliš zainteresováni do ochrany životního prostředí, a tak zde národní parky, přírodní parky a chráněné přírodní rezervace vznikají většinou až v 90. letech 20. století a před sebou mají ještě dlouhou cestu.

Nejznámějším a nejnavštěvovanějším národním parkem na území Kampánie je národní park Vesuv (Parco Nazionale del Vesuvio), který však patří se svou rozlohou k nejmenším národním parkům v Itálii. Toto území se stalo národním parkem především díky své důležité geologické a historické roli ve formování této oblasti.

Obrázek 6 fauna a flóra na vrcholku Vesuvu

Zdroj: Helena Steinerová, foceno červen 2011

Druhým národním parkem v Kampánii je Parco Nazionale del Cilento, Vallo di Diano e Alburni, který na rozdíl od Národního parku Vesuv, je největší svou rozlohou na území Itálie a je součástí dědictví UNESCO a geoparkem UNESCO. Díky své enormní rozloze je domovem mnoha živočišných i rostlinných druhů. Díky přímořskému klimatu se zde krom tradičních druhů, podle Cilentoediano.it (2018) daří například vzácné květině, Líru přímořskému nebo několikatisem druhů orchideí. Zvláštností tohoto národního parku není pouze bujná vegetace, ale i archeologická naleziště, která jsou zaštitěna tímto národním parkem. Podle Cilentoediano.it (2018) se jedná o naleziště z doby, kdy toto území obývali Řekové.

Dalšími přírodními parky na území Kampánie jsou park Parco regionale Monti Picentini, Parco regionale del Matese, Parco regionale dei Campi Flegrei, Parco regionale dei Monti Lattari, Parco regionale del Partenio, Parco regionale Roccamonfina - Foce Garigliano a Parco regionale del Taburno – Camposauro. Většina těchto přírodních parků a chráněných území vznikla v roce 1995 a z autorčina hlediska se celá situace jeví tak, že to byl pro místní občany jen povinný krok, ale od roku 1995 se moc nezměnilo a místní obyvatelé se dostatečně nepodílejí při péči o tyto parky.

Stejně tak co se týká tématu enviromentalistiky a ekologie se Kampánie již od roku 2008 potýká s vážnou krizí související se s hromadícími se odpady, především v Neapoli a jejím okolí. Tato krize byla způsobena, jak uvádí i R. Saviano ve své knize Gomorra (2008), místní mafií, která nechala do oblasti Kampánie svážet odpady z celé Itálie. V roce 2008, kdy tato krize vyvrcholila, byl dovoz odpadků zakázán, ale Kampánie nese následky této krize až do dnešních dnů.

8.2.2 HODNOCENÍ KULTURNÍCH PŘEDPOKLADŮ REGIONU KAMPÁNIE

8.2.2.1 Benevento a jeho okolí

Přibližně 80 km severo - východně od Neapole, se nachází město **Benevento**, které má svůj původ již v dobách antického Říma. V samotném Beneventu se dochovaly některé památky, které tuto dobu připomínají. Benevento je v současnosti známé spíše díky svému fotbalovému klubu, který hraje první italskou fotbalovou ligu.

Webové stránky určené návštěvníkům Kampánie Terredicampania.it (2014) doporučují 5 památek, které by měl každý návštěvník Beneventa prozkoumat.

Prvním zájmovým bodem, jak tomu v italských městech bývá, je **Bazilika della Madonna delle grazie**, další církevní památkou je dóm (**Duomo di Benevento**) v románském stylu se zcela zachovalou původní zvonicí a kryptou zdobenou freskami z 13. Století.

Na nejvyšším místě historického centra se nachází pevnost **Rocca dei Rettori**. Jak uvádí guide.travelitalia.com (2018), tato pevnost byla postavena v roce 1321 na přání papeže Jana XXII, kdy si přál aby stavba byla inspirována vojenskými stavbami v Avignonu a Carcassonne. Základy této stavby však podle guide.travelitalia.com (2018) sahají až do dob osídlení Langobardy kolem roku 875. V současnosti je tato zrekonstruovaná budova sídlem místní samosprávy a také sídlem stálé expozice týkající se doby sjednocení Itálie v Beneventu.

Velmi významnou památkou v tomto městě je **Trajanův vítězný oblouk (Arco di Traiano)**, který zde podle terredicampania.it (2014), byl vystaven mezi lety 114 a 117 našeho letopočtu, k příležitosti otevření nové dopravní stezky zvané Via Traiana, která spojovala Benevento a Brindisi. Tento 15,5 m vysoký oblouk patří k těm nejzachovalejším na území Itálie.

Trajanův vítězný oblouk však není jediným důkazem o přítomnosti antického Říma, v roce 130 zde podle guide.travelitalia.com (2018), římský císař Hadriánus nechal vybudovat **amfiteátr**, který se částečně dochoval až do dnešních dní. Amfiteátr dokonce přečkal několikerá zemětřesení a druhou světovou válku a dnes se zde pravidelně konají různá divadelní a taneční představení.

8.2.2.2 Caserta a okolí

Necelých 55 km z Beneventa směrem k pobřeží by neměl žádný z návštěvníků minout město **Caserta**, proslulé především majestátním královským barokním palácem, který je taktéž přezdíván jako italské Versailles.

Jak uvádí Šupíková (2017), tento **královský palác (La Reggia nebo Palazzo Reale)** nechal vybudovat král Karel III. Bourbonský a jeho stavba trvala celých 22 let.

V tomto úžasném paláci, jak se zmiňuje Šupíková (2017), se nachází 1200 místností a jeho součástí je i divadlo nebo knihovna. Dominantou celého komplexu je pak barokní zámecký park, jehož středem protéká vodopád **Cascata Grande**. Park je doplněn o další fontány, jezírka a mnoho soch, jak barokních tak i antických, které pochází z Vesuvem zasypaných měst Pompeje a Herkuláneum. Zásobování královského parku vodou je pak zajištěno 38 km dlouhým akvaduktem **Aquedotto Carolino**. Akvadukt byl společně s celým zámeckým komplexem a letním zámečkem **Belvedere di San Leucio** zapsán v roce 1997 na listinu dědictví UNESCO.

Caserta ovšem nenabízí jen možnost návštěvy jedné jediné památky, částí města je i původní středověká opevněná část, **Cassertavecchia**, které vévodí bazilika postavená v arabsko - sicilském stylu. Toto město, které bylo vybudováno na kopcích nad nynější Casertou však bylo částečně vylidněno a opuštěno především v době, kdy se dění přesunulo do centra k nově vybudovanému královskému Bourbonскому paláci.

8.2.2.3 Neapolský záliv

Mezi programem cestovních kanceláří se poměrně velké popularitě těší zájezd do lokality zvané Neapolský záliv. Celý záliv se táhne od města **Pozzuoli** až po proslulé **Sorrento**, po celkové délce přibližně 70 km. Velmi podstatnou část Neapolského zálivu tvoří i 3 ostrovy. Nejjižněji položený ostrov, připomínající rajske zahrady, **Capri**. Dále sopečný ostrov, proslulý termálními prameny, **Ischia**. Na severním cípu Neapolského zálivu, turisty zatím opomíjený ostrov, **Procida**.

Na severním cípu Neapolského zálivu by centru návštěvníkovy pozornosti určitě nemělo uniknout město **Pozzuoli**. Pozzuoli se rozprostírá ve vulkanické oblasti v blízkosti vulkánu Solfatara a při regionálním vulkanickém parku **Parco regionale dei Campi Flegrei (Flegrejská pole)**. Jak uvádí Napoli-turistica.com (2017) Pozzuoli bylo založeno řeckými kolonizátory. Jako hlavní město oblasti Flegrejských polí bylo kdysi významnější než samotná Neapol. Jak se lze dozvědět z informačního turistického webu Napoli-turistica.com (2017), svou funkci obchodního centra a přístavu však začalo ztrácet po vybudování přístavu v Ostii během 1. stol. n. l. za císaře Tiberia, až z něj zůstal pouhý rybářský přístav. Kdysi zde pobývali římsí boháči ve svých nádherných vilách (např. Cicero). Znamky někdejší slávy lze nalézt ve městě dodnes: **Flavijský amfiteátr** o kapacitě 20 000 diváků, tržiště nazývané díky nálezu sošky boha **Serapida** -

Serapidův chrám, či rozlehlé podzemní chodby. Velmi příjemná je procházka po promenádě, která je kulturním a společenským centrem celého města.

20 km od města Pozzuoli, podél pobřeží směrem na jih, se nachází samotná metropole celé Kalábrie, **Neapole (Napoli)**. Neapol je město zcela odlišné od všech jiných italských měst. Říká se: „Vidět Neapol a zemřít.“ Město má tolik tváří, kolik si jich jen lze představit. Jedná se o město s velmi bohatou historií, plné kulturních tradic. Je to město plné protikladů, které rozhodně stojí za to prozkoumat. Město je typické svým panoramatem, které dotváří stále činná sopka **Vesuv**. Neapol se od zbytku Itálie rozhodně liší především odlišným životním stylem, jazykem a tradicemi.

V samotném historickém centru města se doporučuje projít se po ulicích Via Tribunali a tzv. Spaccanapoli, dříve půlící město na dvě části. Od Neapolského dómu ulice vedou kolem vyhlášené ulice Via S. Gregorio Armeno, celoročně plné betlémů, tajemné kaple Sansevero, přes vyhlášená náměstí Piazza S. Domenico Maggiore a Piazza del Gesù Nuovo až do blízkosti nechvalně proslulých Španělských čtvrtí, podél kterých vede oblíbená nákupní ulice Via Toledo, známá spíše jako Via Roma. Na konci Via Roma se rozprostírá centrum Neapole - Náměstí lidu (Piazza del Plebiscito) s Královským palácem (Palazzo Reale) a významným divadlem Teatro di San Carlo či Galerii Umberta I. v jeho těsné blízkosti.

V Neapoli je také možnost navštívit některý z Neapolských hradů: **Castel Capuano**, **Castel dell'Ovo** nebo **Castel Sant' Elmo**. Pro večerní procházku je ideální zdejší promenáda podél pobřeží, nebo je zde možnost nechat se vyvézt lanovkou až na vyhlídku u kartouzy Sv. Martina a Hrad Sv. Eliáše (Castel Sant' Elmo) jenž jsou dominantami města. Na této vyhlídce se návštěvníkům naskytne zcela dechberoucí pohled nejenom na Neapol, ale i celý Neapolský záliv.

Jedním z hlavních důvodů proč navštívit Neapol, je gastronomie. Neapol je vyhlášená především svou pizzou. Pizza vznikla právě v Neapoli a Neapolitáni věří, že jenom jejich pizza je ta jediná pravá, protože pravá pizza se dělá v peci z vesuvského tufu. Také se říká, že Neapol je rodištěm lasagni a mnoha sladkých zákusků, které jsou typické pro jih Itálie.

Opomíjena by neměla zůstat hlavní dominanta města Neapol, majestátně se týčící vulkán **Vesuv**, proslaven především svým výbuchem roku 79 našeho letopočtu.

Dokument britské BBC, *Poslední dny Pompejí* (2003), vypráví, že zatímco obyvatelé Pompejí se zadusili při pokusu o útěk většinou v ulicích města jedovatými plyny a jejich obydlí do výšky šesti metrů přikryl sopečný prach a pemza, část obyvatel Herculanea zahynula na pláži pod přívalem horkého bahna při čekání na lodě, které by je odvezly do bezpečí na opačnou stranu zálivu. Horké bahno, které město pohřbilo, ale perfektně zachovalo budovy i jejich dřevěné části. K vidění je v **Herculaneu** antická postel nebo dřevěné regály ve starobylém obchodě. K městu samozřejmě patří také krčmy, kde se jídlo uskladovalo ve velkých karafách zazděných přímo do kamenného pultu. Budovy v Herculaneu neponičila jako v Pompejích tlaková vlna, a tak se mnohde zachovalo i druhé podlaží. Atmosféru starověkého města si lze snáze vychutnat a narozdíl od Pompejí si lze vytvořit lepší představu o jeho původním vzhledu. Často jsou poměrně rozsáhlé domy zdobeny nástěnnými reliéfy, malbami a mozaikami. Stejně tak je tomu i v nedalekém městě **Obrázek 7 Odlitek tváře muže, Pompeje**

Pompeje.

Pompeje jsou protkány velkým množstvím rovných uliček, jenž jsou olemované zchovalými domy, obchody či dokonce lázněmi a nevěstinci. Silným dojmem na návštěvníky zapůsobí sádrová těla shromážděná v antikváriu, a jak uvádí S. Nappo (2011), jsou spojena s

prvními archeologickými výzkumy v *Zdroj: Helena Steinerová, foceno červen 2011* dané oblasti, o které se postaral Guiseppe Fiorelli. Ten objevil dutá místa v sopečném popelu, v nichž nacházel zbytky lidských postav. S. Nappo (2011) ve svém článku píše, že Fiorelli se rozhodl vzniklé dutiny vyplnit sádrou, aby tak získal věrné kopie obličejů, které hleděly vstříc smrti. Vše se povedlo dokonale a vzniklá „díla“ působí opravdu emotivně a snad až příliš realisticky.

Na nejjihnějším cípu Neapolského zálivu lze na pobřeží navštívit slunečné město **Sorrento**. Sorrento bylo založeno za starověkého Řecka. Později se Sorrento stalo oblíbenou destinací Římanů a o několik století se Sorrento stalo oblíbenou destinací umělců a slavných osobností. Sorrento je proslulé svou romantickou atmosférou, možná i proto, že je vstupní bránou do proslulého zálivu Amalfi.

8.2.2.4 Ostrovy Neapolského zálivu

Ze Sorrenta se lze trajektem přeplavit na ostrov **Capri**, plavba odtud trvá asi 20 minut, ale na Capri se dá dostat třeba i z Neapole. Lodě na Capri kotví v přístavu Marina Grande. Ostrov není svou rozlohou příliš veliký, nacházejí se zde dvě městečka - Capri a Anacapri.

Ze samotného přístavu Marina Grande, lze vyplout na okružní plavbu kolem celého ostrova, která trvá přibližně dvě hodiny. Během plavby lodky vplouvají do **Bílé jeskyně (Grotta Bianca)**, provedou návštěvníky kolem **Přírodního oblouku (Arco Naturale)**, skalního útvaru **Fraglioni**, Marina Piccola (Malý přístav) a vplouvají i do **Zelené a Azurové jeskyně**.

Nad přístavem leží hlavní městečko Capri, plné luxusních obchůdků. Ale věc, která návštěvníkům zpříjemní pobyt v této rajske zahradě, kterou je ostrov nazýván, je vůně květin a vůně parfémů, které se zde vyrábějí. Samozřejmě v městečku Capri nejsou jen obchůdky, ale i pamětihodnosti jakou je například Vila Jovis, postavená římským císařem Tiberiem.

Ostrov Capri je proslulý svou kuchyní, vždyť právě zde se zrodil salát Caprese, dort Caprese (vyrobený z kvalitní hořké čokolády a mandlí), také se zde vyrábí vynikající Limoncello. Celý ostrov působí jako ráj na zemi, protože je zde dostatečná vláha a ostrov je tak po celý rok zelený.

Pokračuje-li se v putování po ostrovech směrem na sever, trajekt zastaví na ostrově proslaveným termálními lázněmi, ostrově **Ischia**. Podle oficiálních internetových stránek tohoto ostrova, Isoladischia.com (2018), je **Ischia** největším ostrovem z Neapolského zálivu a osmým největším italským ostrovem, přičemž jeho rozloha je 43 km². Ischia je nejdůležitějším centrem a zároveň hlavním městem ostrova Ischia. Město je rozdělené na dvě části – Ischia Porto (přístav) a Ischia Ponte (most). K

nejnavštěvovanějším historickým památkám patří dominanta města, Aragonský hrad, který byl svědkem mnoha historicky důležitých, ale i romantických příběhů.

Pro tento ostrov je velmi signifikantní, že je ostrovem sopečného původu. Právě díky sopečnému původu se na ostrově nachází hojné množství termálních pramenů a fumarol - přírodních vývěrů horké párya vyvěrá zde více než 100 pramenů o různé teplotě. Tyto horké prameny jsou součástí 7 termálních parků.

Posledním nejmenším ostrůvkem Neapolského zálivu je **Procida**. Nachází se mezi pevninským mysem Capo Miseno a ostrovem Ischia. Ostrov je také sopečného původu s velmi členitým pobřežím a jeho nejvyšším bodem ostrova (91 m. n. m) je **Terra Murata**, na kterém se zároveň nachází historické centrum městečka - náměstí Piazza delle Armi, klášter a baziliku San Michele Arcangelo a barokní kostel Madonna delle Grazie.

Procida by se dala nazvat jako ještě masovým turistickým ruchem neposkvrněná destinace, kdo jí však navštíví, zůstane v jeho mysli vzpomínka na malebné barevné domečky, které se zde nachází .

8.2.2.5 Pobřeží Amalfi

Po Neapolském zálivu Kampánie nabízí ještě jedno zajímavé pobřeží, které se nachází za poloostrovem Sorrento, a tím je notoricky známé pobřeží **Amalfi**. Jedno z nejčastěji fotografovaných italských měst je **Positano**, které je typické svou výstavbou barevných vysokých domů na strmém pobřeží. Positano je protkané úzkými uličkami a nespočtem schodišť. V uličkách tohoto města často sídlí stánkaři nebo malé obchůdky, které nabízejí typické produkty pro tuto oblast, především výrobky z citrusů – mýdla, parfémy a Limoncello – místní citronový líkér. Návštěvníci jsem jezdí především kvůli atmosféře a přenádherným panorámám, především ta z vesničky Nocelle, do které lze vystoupat po schodištích z Positana. Právě v Nocelle začíná krásná cesta podél pobřeží, jenž nabízí nezpocet krásných panorám – Sentiero degli Dei (cesta Bohů).

Pobřeží Amalfi je pojmenováno především podle města, které bylo kdysi námořní velmocí, avšak jeho velká část byla zničena během zemětřesení ve 14. století. Městečku **Amalfi** vévodí **Duomo di Amalfi** na hlavním náměstí Piazza Duomo, jenž je vybudován v arabsko - normánském stylu. V celém městečku Amalfi lze navštívit

nespočet kaváren, restaurací a barů, vše je však poměrně předražené, proto se doporučuje navštívit téměř stejně tak malebné, jenom ne tak slavné, kilometr vzdálené městečko **Atrani**. Atrani nabízí pravou Itálii bez pozlátka a přetvářky pro turisty.

Posledním větším bodem zájmu turistů v této lokalitě podél pobřeží, je druhé největší město Kampánie a také druhé nejdůležitější město, především co se týká obchodu a textilního a potravinářského průmyslu, **Salerno**. Stejně tak jako v Amalfi, i v Salerno městu dominuje dóm - Duomo di Salerno v jehož Kryptě odpočívají pozůstatky svatého Matouše. Prohlídka dómu se často spojuje s návštěvou diecézního muzea (Museo Diocesano). Salerno nabízí krom odlišných kostelů, středověkých paláců a muzeí, také romantické procházky podél pobřeží na promenádě Lungomare Trieste, jejíž výstavba byla inspirována promenádami na Francouzské riviéře.

Necelý kilometr chůze se nad městem tyčí zřízení hradu **Castello di Arechi**, který nabízí krásný výhled nejen na město Salerno, ale na celé pobřeží. Salerno je velmi dobrou výchozí pozicí a ze zdejšího přístavu odplouvají lodě do městečka Amalfi, na ostrov Capri, do Positana, ale také směrem na jih do Messiny a dokonce i do Tunisu.

8.2.2.6 PLÁŽE V KAMPÁNII

Jednou z hlavních motivací účastníků cestovního ruchu pro návštěvu Kampánie je plážový cestovní ruch. Pláže v Kampánii se dlouhodobě umísťují v různých žebříčcích na předních pozicích, konkrétně pláž Marina Piccolana Capri se na serveru Tripadvisor.com (2018) umístila v top 10 pláží Itálie. Na území Kampánie se nachází podle oficiálních stránek stránek Blueflag.global (2018) nachází pláží označených modrou vlajkou⁷ - Marina di Puolo, Baia delle Sirene, Marina del Cantone , které se nacházejí na Sorrentském poloostrově. Dále Gradola / Grotta Azzurra, Faro/ Punta Carena na ostrově Capri a Recommone, Spiaggia Fornilo, Spiaggia Grande, Spiaggia Arienzo v Positanu.

Na rozdíl od pláží na pobřeží Lazia (provincie severně hraničící s Kampánií), jsou pláže v Kampánii typické především svou azurově čistou vodou, často obklopenou bujnou vegetací.

---

⁷ Pláže označené modrou vlajkou jsou ty, které dodržují standardy spjaté s péčí o životní prostředí. Označení je platné vždy jeden rok. (Blueflag.info: 2018)

9 SOUHRNÁ KOMPARACE TRIDENTSKA - HORNÍ ADIŽE A KAMPÁNIE

Tato kapitola slouží jako shrnutí předchozích kapitol o lokalizačních předpokladech cestovního ruchu a k přímému porovnání obou komparovaných destinací.

Tabulka 2 Srovnání lokalizačních předpokladů Tridentstva - Horní Adiže a Kampánie

Kritérium	Tridentstvo – Horní Adiže	Kampánie
Areály UNESCO	<ul style="list-style-type: none"> • Dolomity 	<ul style="list-style-type: none"> • Caserta • Historické centrum Neapol • Archeologická naleziště Pompeje, Herkulaneum a Torre Annunziata, • Národní park Cilento and Vallo di Diano National Park
Významné historické a kulturní památky	<ul style="list-style-type: none"> • Brixenský dóm • Bolzano - historické centrum a hrady • Merano historické centrum a promenády • Trento – historické centrum, Castello del Buonconsiglio • Castel Rovereto • Castel Thun, Castello di Arco, Castello di Presule a další hrady 	<ul style="list-style-type: none"> • Historické centrum Benevento • Caserta • Historické centrum Neapol • Pompeje, Herkulaneum • Pozzuoli - amfiteátr • Ischia – historické centrum • Amalfi - historické centrum

<p>Přírodní bohatství</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dolomity • Alpy • Lago di Garda 	<ul style="list-style-type: none"> • Flegrejská pole • Vesuv • Termální prameny Ischia • Capri - jeskyně
<p>Klima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mírné, horské, příjemná teplá léta, dlouhé zimy, ideální lyžařské podmínky 	<ul style="list-style-type: none"> • Středomořské podnebí, horká a tropická léta, teplé a mírně deštivé zimy
<p>Sportovní vyžití</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lyžařské areály • Cyklostezky • Pěší stezky • Ferraty • Kanoistika, rafting • Horolezectví 	<ul style="list-style-type: none"> • Potápění • Plavání • Pěší stezky • Cyklostezky
<p>Zemědělství</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pěstování jablek • Pěstování meruněk • Pěstování vinné révy – výroba vína • Pěstování brambor • Výroba sýrů 	<ul style="list-style-type: none"> • Pěstování vinné révy – vinařství • Pěstování citrusů • Pěstování meruněk • Pěstování fíků • Pěstování oliv – výroba olivového oleje • Rybolov • Výroba sýrů (Buvolí mozzarella)

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Ve výše uvedené tabulce se nachází stručný výpis základních předpokladů pro cestovní ruch pro oba zkoumané regiony. Každý z regionů je už na první pohled zcela odlišný, zatímco cestovní ruch v Tridentsku - Horní Adiži je rozhodně ovlivňován především svou geografickou polohou a přítomností Alp, cestovní ruch v Kampánii je

krom polohy u moře spíše ovlivňován dějinami a kulturním dědictvím, které se zde nachází.

Rozloha Tridentska – Horní Adiže a Kampánie se téměř rovnají, s tím rozdílem, že Kampánie má téměř petinásobně větší počet obyvatelstva, což je pravděpodobně dáno jak klimatem a reliéfem krajiny, tak i tím, že v Kampánii je velké množství lidí zaměstnáno v zemědělství, které patří objemem produkce, společně s Kalábrií, Basilicatou a Sicílií, k těm největším v Itálii.

Zásadním rozdílem mezi Kampánií a Tridentskem - Horní Adiží je ten, že Tridentsku - Horní Adiži jsou ideální podmínky a možnosti turistického vyžití jak v letní, tak i v zimní sezóně, čímž jsou eliminovány sezónní výkyvy v návštěvnosti, což se ovšem nedá prohlásit o Kampánii. Kampánie by se dala označit za typickou středomořskou destinaci, kdy je hlavní příliv návštěvníků koncentrován spíše v letním období - podle zprávy ISTATu *Movimento turistico in Italia* (2017) je řeč o 71,2% z celkového počtu návštěv, které probíhají právě v letním období.

Navzdory faktu, že v Tridentsku - Horní Adiži se nachází pouze jedno atraktivita na listině UNESCO - Dolomity, je tato atraktivita aktivně využívána v letní i zimní sezóně, zatímco v Kampánii je návštěvnost výrazně vyšší pouze v letních měsících. Za velkou výhodou Tridentska - Horní Adiže lze považovat také její geografickou polohu, kdy je velmi snadno dostupná i silniční dopravou z celé centrální Evropy, na rozdíl od Kampánie, která je z centrální Evropy mnohem obtížněji dostupná.

Co se týče srovnání významných kulturních a historických památek obě destinace návštěvníkům nabízejí nespočet zajímavých historických atrakcí. Za hlavní rozdíl se dá považovat především období a kultury, z kterých památky pocházejí. Památky Tridentska - Horní Adiže jsou spíše spjaty s obdobím středověku a jsou významně ovlivněny německou kulturou a tradicí, na rozdíl od Kampánie, kde návštěvníci obdivují pozůstatky především starověkých kultur, Etrusků, Řeků a Římanů. Dalo by se prohlásit, že v obou destinacích se o památky dobře pečuje, snaží se je udržovat a propagovat, nicméně v Tridentsku - Horní Adiži lépe funguje propagace turistického produktu, různých zvýhodněných turistických programů a nabídek, které propojují památky v dané destinaci. Jako příklad lze uvést internetové stránky

různých atraktivit z těchto destinací, kdy většina internetových stránek propagující atraktivitu v Tridentsku – Horní Adiži jsou přehledné, nápadité a designově velmi dobře zpracované, zatímco stránky propagující atraktivitu v Kampánii jsou ve valné většině zastaralé, nepřehledné a pro návštěvníka neatraktivní.

Velký rozdíl je i v dostupnosti k památkám a atraktivitám cestovního ruchu, kdy v Kampánii poněkud selhává především hromadná doprava a možnost dopravit se k atraktivitám cestovního ruchu. Celkově by se tedy celá situace dala ohodnotit tak, že významným faktorem, který pozitivně ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu v oblasti Tridentska - Horní Adiže, je právě velmi dobrá dopravní infrastruktura, zatímco Kampánie v této oblasti spíše zaostává. Nemá-li v Kampánii návštěvník k dispozici vlastní automobil, stává se pro něj cestování po tomto regionu velmi obtížné, především proto, že místní spoje jsou nespolehlivé a často nedodržují a nepodléhají žádnému jízdnímu řádu.

Oba regiony nabízí návštěvníky nevšední zážitky v přírodě a jsou zcela jedinečné, každá jiným způsobem, nicméně Tridentsko - Horní Adiže se nachází ve výhodnější geografické poloze, jelikož Alpy a Dolomity poskytují nabídku celoročního sportovního vyžití, zatímco Kampánie je pouze sezónní destinací. Tuto výhodu lze shledat pro region Tridentska - Horní Adiže klíčovou, neboť zajišťuje pravidelný celoroční přísun návštěvníků a tím umožňuje rychlejší rozvoj cestovního ruchu v destinaci, stejně tak jako rozvoj ekonomiky a infrastruktury, což má za následek větší přísun návštěvníků a zájem o destinaci.

Velkým kladem regionu Tridentsko – Horní Adiže je i klima, které je díky dlouhým chladným zimám s dostatečným množstvím sněhové pokrývky, a příjemným teplým létům, velmi příznivé pro širokou škálu turistických aktivit. Kampánie, jak již bylo zmíněno, je omezena na letní sezónu, kdy je navštěvována především kvůli plážovému cestovnímu ruchu, nicméně v zimě nemá vhodné podmínky ani pro tuto formu cestovního ruchu ani pro zimní sporty (oproti Tridentsku - Horní Adiži).

Celkově tedy Tridentsko - Horní Adiže především vlivem příznivých přírodních podmínek, ale také podmínek realizačních nabízí návštěvníkům více variant a možností v oblasti sportovního vyžití než oblast Kampánie. V oblasti Tridentska - Horní Adiže je

potřeba vyzdvihnout špičkovou úroveň lyžařských středisek, které jsou oblíbenou destinací nejenom českých, ale i ostatních zahraničních turistů, důkazem jsou statistiky uvedené ve zprávě *Movimento Turistico in Italia* (2017) zpracované ISTATem pro rok 2016, kdy se autonomní provincie Bolzano umístila na 3. místě v procentuálním nárůstu návštěvníků v destinaci oproti roku 2015, jedná se o nárůst o 6,4 %. Zároveň, jak uvádí *Movimento Turistico in Italia* (2017), se Tridentsko – Horní Adiže jako region umístilo na druhém místě v celkovém počtu návštěvníků, přičemž 68,6% návštěvníků tvoří zahraniční klientela, především německá. Kampánii mají v oblibě podle *Movimento Turistico in Italia* (2017) především sami Italové, kdy více jak polovinu návštěvníků této destinace tvoří právě residenti Itálie. Češi se dlouhodobě co se týče návštěvy Itálie nacházejí podle *Movimento Turistico in Italia* (2017) na průběžném 13. místě.

10 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

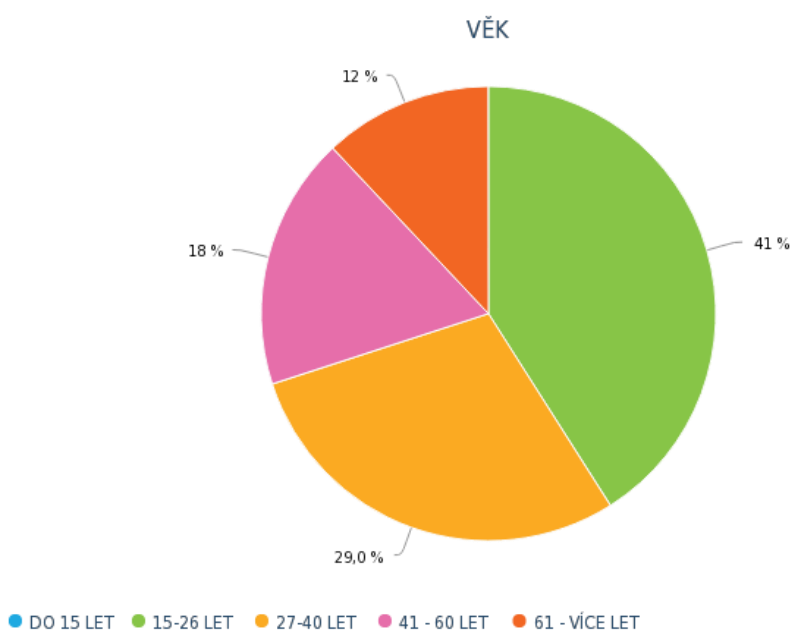
10.1 Dotazníkové šetření s potenciálními návštěvníky komparovaných oblastí

V průběhu měsíců února a března 2018 probíhalo dotazníkové šetření za účelem zjištění zájmu a preferencí potenciálních českých návštěvníků o komparované regiony a také za účelem hledání odpovědí na výzkumné otázky o ověření stanovených hypotéz. Celkem bylo zpracováno 100 dotazníků, které byly distribuovány elektronickou cestou na webu www.surveio.com a také v tištěné podobě, byly zodpovídaný občany České republiky. Dotazník obsahoval krom otázek, určujících profil dotazovaných (pohlaví, věk), 13 doplňujících otázek, z toho 11 otázek pro osoby, které už Itálii navštívily a 2 otázky určené pro ty, kteří Itálii nikdy nenavštívili.

10.2 Charakteristika dotazovaných

Jak již bylo zmíněno, na dotazník odpovědělo celkem 100 respondentů, z toho 51 mužů a 49 žen. V níže uvedeném grafu jsou zobrazeny věkové skupiny respondentů a jejich počet v procentech (který se při počtu 100 rovná počtu osob reálně). Na dotazník odpovídalo 51% mužů a 49% žen.

Graf 1 Věk respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

10.3 Otázky a výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 3: Navštívil/a jste někdy Itálii? (Pokud jste Itálii navštívil/a, pokračujte ve vyplňování dotazníku až k otázce č. 13 (včetně), pokud jste v Itálii nikdy nebyl/a, pokračujte dál od otázky č. 14).

Tato otázka měla za úkol rozčlenit respondenty na dvě skupiny a to tak, aby ve vyplňování dotazníků mohli pokračovat jak osoby, které už zkušenost s návštěvou Itálie mají, tak i potenciální návštěvníci. Dle zvolené odpovědi pak respondenti odpovídají na další otázku (v případě odpovědi ano, pokračují plynule až do otázky č. 13, v případě odpovědi ne, pokračují dál od otázky č. 14).

Graf 2 Návštěvnost Itálie - ANO/NE

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Z posbíraných odpovědí, je jasné, že téměř tři čtvrtiny respondentů Itálii navštívilo, nicméně pro tuto bakalářskou práci bylo klíčové zjistit zájem o zvolené oblasti komparace. Proto tedy navazuje **otázka č. 4: Jaká místa v Itálii jste navštívil/a?**

V rámci této otevřené otázky mohli respondenti odpovídat libovolným počtem odpovědí. V následující tabulce jsou zobrazeny jednotlivé destinace s počtem návštěvníků = respondentů. V tabulce není uvedena odpověď „už si nevzpomínám“, která byla zaznamenána 2x a také 1x odpověď „Valencie“, kdy respondentovy znalosti geografie nejspíš trochu pokulhávají.

Tabulka 3 Navštívená místa v Itálii českými turisty

CÍLOVÁ DESTINACE	POČET NÁVŠTĚVNÍKŮ
TRIDENTSKO - HORNÍ ADIŽE	
Lago di Garda	10
Alpy, Dolomity	9
Val di Fiemme	4
Val di Sole	3
Trentino	3
Cortina d'Ampezzo	2
Paganella	2
Val Gardegna	1
Brixen	1
SEVERNÍ ITÁLIE	
Benátky	29
Miláno	20
Bibione	9
Caorle	6
Janov	6
Verona	4
Padova	4
Livigno	3
Lago di Como	3
Cinque Terre	3
Rosalina Mare	2
Terst	1
Udine	1
STŘEDNÍ ITÁLIE	
Řím	31
Florence	15
Bologna	6
Pisa	6
Toskánsko	5
Rimini	4
Ravenna	4
Lazio	2
Perugia	1
KAMPÁNIE	
Neapol	18

Pompeje	9
Capri	5
Caserta	4
Vesuv	3
Ischia	2
Amalfi	2
Salerno	1
Sorrento	1
JIŽNÍ ITÁLIE	
Sicílie	6
Kalábrie	4
Taormina	4
Vieste	3
Palermo	3
Bari	3
Monopoli	2
Messina	2
Trapani	2
Etna	2
OSTATNÍ OSTROVY	
Liparské ostrovy	5
Elba	5
Sardínie	2

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Z odpovědí na tuto otázku lze vyčíst, že v oblasti Tridentska - Horní Adiže je největší zájem o Alpy a Dolomity (jsou-li započítána i zmíněná lyžařská střediska vzniká číslo 21) a v druhé řadě pak o Lago di Garda s počtem 10 návštěvníků.

Co se týče Kampánie, mezi nejnavštěvovanější destinace zde patří Neapol s počtem 18 a o polovinu méně pak získávají Pompeje.

Na prvních příčkách tohoto žebříčku se umístil Řím a Benátky, je potřeba však upozornit, že při této otázce nemuseli respondenti zmínit všechna místa, která navštívili, takže se reálné počty mohou od těch dotazníkových lišit.

Krom toho, že byli respondenti dotazováni na místa, která v Itálii navštívili, pro účely této bakalářské práce, bylo potřeba specifikovat, kolik dotazovaných navštívilo

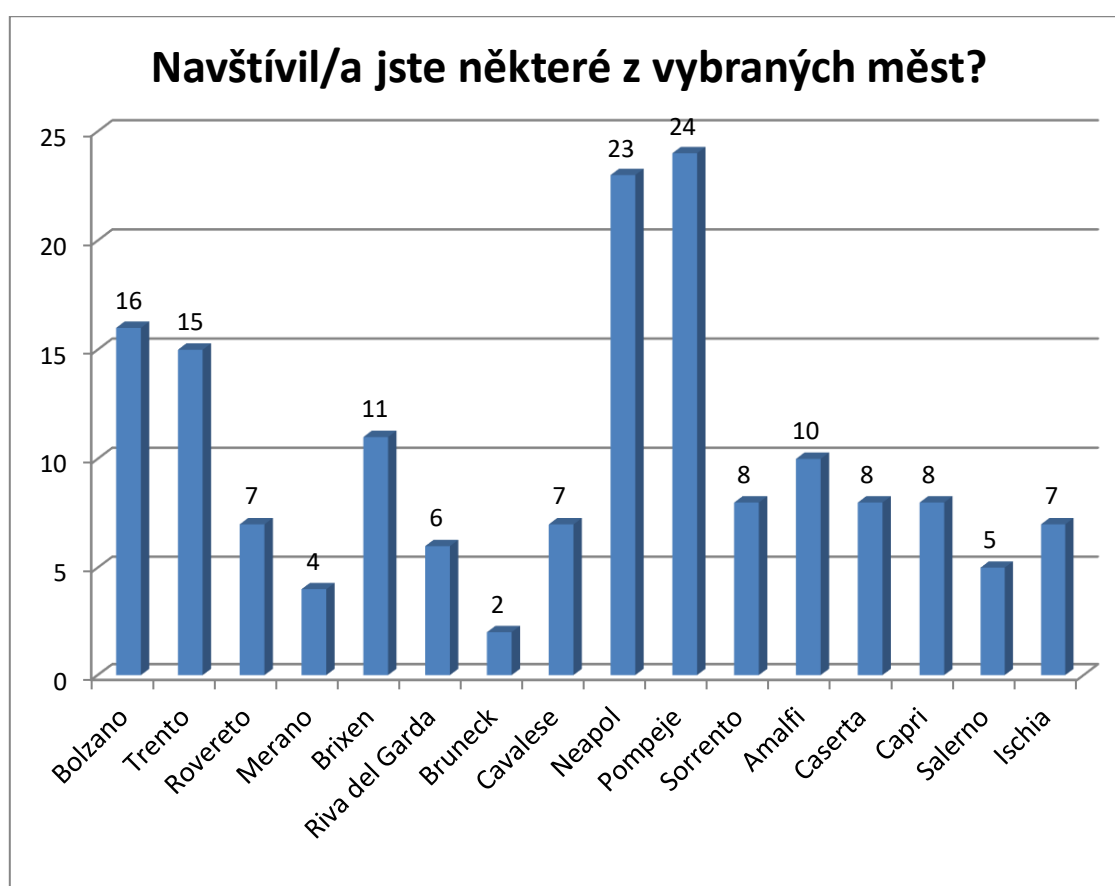

alespoň nějaké místo v komparovaných oblastech. **Otázka č.5** tedy zněla: **Navštívil/a jste některé z těchto měst?**

V této části označilo alespoň jedno z vybraných měst 39% respondentů, z čehož plyne, že cca 55% lidí, kteří odpověděli, že navštívili Itálii, navštívili také oblast Tridentska - Horní Adiže nebo Kampánie.

Celkově jsou tedy v následujícím grafu zobrazeny odpovědi celkem 39 respondentů, kteří měli v dotazníku možnost označit i více možností.

Graf 3 Návštěva komparovaných destinací

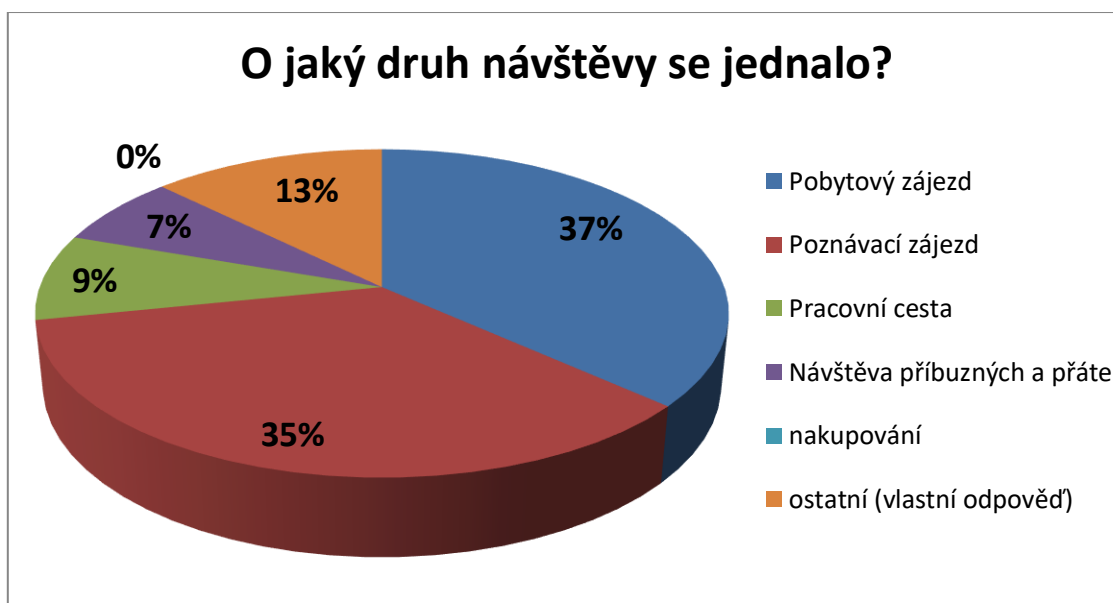
Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Dle tohoto grafu nejvíce respondentů (24) navštívilo Pompeje společně s Neapolí (23), což potvrzuje, že v předchozí otázce si mnoho respondentů nevzpomenulo nebo nenapsalo všechna místa, která v Itálii navštívili. Na třetím a čtvrtém místě se pak umístilo Bolzano (16) a Trento (15). Celkově pro Tridentsko - Horní Adiži bylo zaznamenáno 63 návštěv, zatímco pro Kampánii 93 návštěv.

Otázka č. 6 měla za úkol zjistit, za jakým účelem respondenti Itálii navštívili. Celkem tedy na otázku odpovídalo **72** respondentů, kteří mohli vybrat pouze jednu odpověď.

Otázka č. 6: O jaký druh návštěvy se jednalo? V případě, že jste Itálii navštívil/a vícekrát, zvolte návštěvu, která ve Vás zanechala nejhlubší dojem).

Graf 4 Druh návštěvy

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

V případě **vlastní odpovědi** bylo 5x uvedeno lyžování, 3x studijní pobyt a jednou byla odpověď blíže nespecifikována.

Z tohoto grafu vyplývá, že mezi Čechy nejoblíbenější při návštěvě Itálie patří pobytové zájezdy, ale rozdíl mezi pobytovými a poznávacími zájezdy v tomto dotazníku jsou pouhá 2%. Na třetím místě se pak umístila návštěva z pracovních důvodů a dalším poměrně častým důvodem (5x) bylo lyžování.

Otázka č. 7 byla položena za účelem zjištění preferencí návštěvníků: **Do Itálie jste jeli spíše za poznáním kultury a památek nebo kvůli krásám přírody?**

Graf 5 Preference návštěvníka

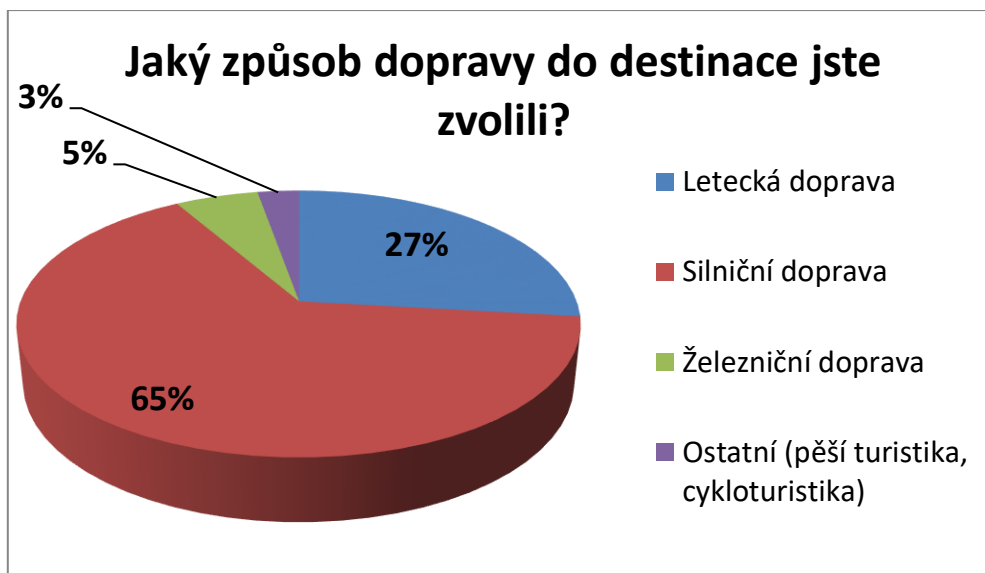

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Z odpovědí znázorněných v tomto grafu se lze dozvědět, že 57% respondentů bylo pro návštěvu Itálie motivováno spíše za účelem objevování kulturního než - li přírodního bohatství destinace. Což koresponduje s tabulkou nejnavštěvovanějších míst českými turisty, kdy převládá návštěva měst (Řím, Benátky a až na třetím místě se umístily Alpy).

Otázka č. 8 měla za úkol zjistit preferovaný druh dopravy do destinace: **Jaký způsob dopravy do destinace jste zvolili? V případě, že jste Itálii navštívili/a vícekrát, zvolte návštěvu, která ve Vás zanechala nejhlubší dojem.**

Graf 6 Způsob dopravy do destinace

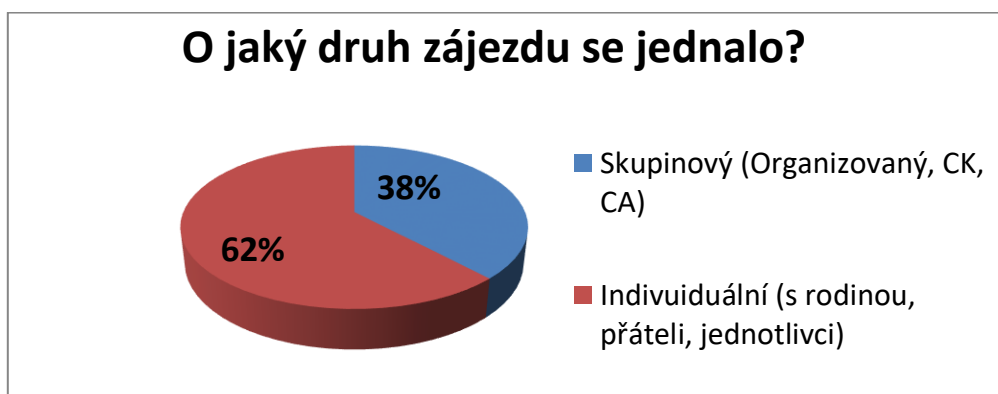

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Nejčastějším způsobem dopravy do destinace je silniční doprava, kterou volilo 65% lidí, 27% lidí pak volilo dopravu leteckou. Z tohoto grafu lze vyvodit, že jedním z důvodů návštěvy Itálie je právě snadná dostupnost silniční dopravou.

Otázka č. 9 byla položena za účelem zjištění formy cestovního ruchu při návštěvě destinace: **O jaký druh zájezdu se jednalo? V případě, že jste Itálii navštívili/a vícekrát, zvolte návštěvu, která ve Vás zanechala nejhlubší dojem.**

Graf 7 Druh zájezdu

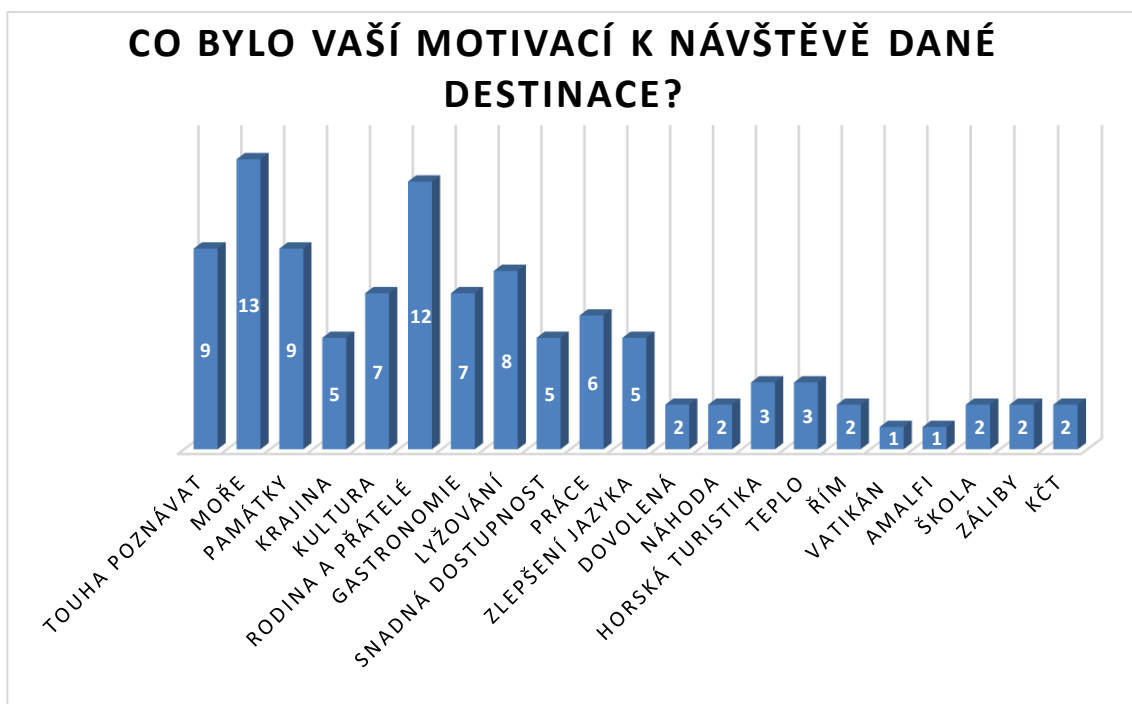
Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Z odpovědí lze vydedukovat, že Češi navštěvují Itálii raději jako jednotlivci (62%), ale stejně je podíl organizovaného CR (prostřednictvím CK nebo CA) více než třetinový. Navíc, je-li vzat v potaz nízký počet účastníků tohoto dotazníkového šetření, mohou být tato čísla poměrně zavádějící a procenta se mohou lišit jen nepatrně.

Otázka č. 10 se opět týká motivace respondentů k návštěvě Itálie: **Co vás k návštěvě Itálie motivovalo? V případě, že jste Itálii navštívil/a vícekrát, zvolte návštěvu, která ve Vás zanechala nejhlubší dojem.**

V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, kdy respondenti mohli odpovědět i více slovy, někteří tedy uvedli více než jeden motiv k návštěvě. V níže uvedeném grafu jsou u každé odpovědi uvedeny čísla respondentů.

Graf 8 Motivace k návštěvě destinace

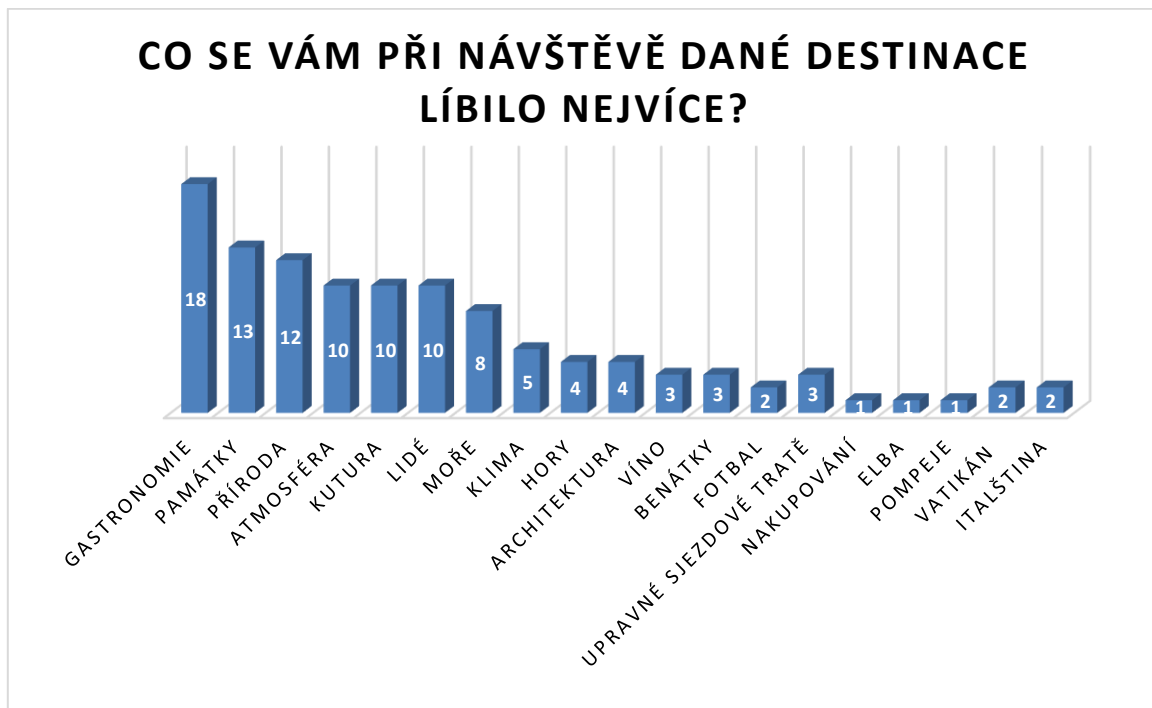

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Z odpovědí na tuto otázku lze vydedukovat, že největší motivací k návštěvě Itálie je moře (13x), impuls ze strany rodiny a přátel (12x) a touha poznávání a památky (obojí 9x). V těchto odpovědích lze vidět většinou klasické asociace, které lidé mají lidé spojené se slovem Itálie, úkolem následující otázky bylo zjistit, jestli tato představa splnila jejich očekávání.

Otázka č 11: Co se Vám při návštěvě dané destinace líbilo nejvíce?

Graf 9 Největší pozitiva návštěvy destinace

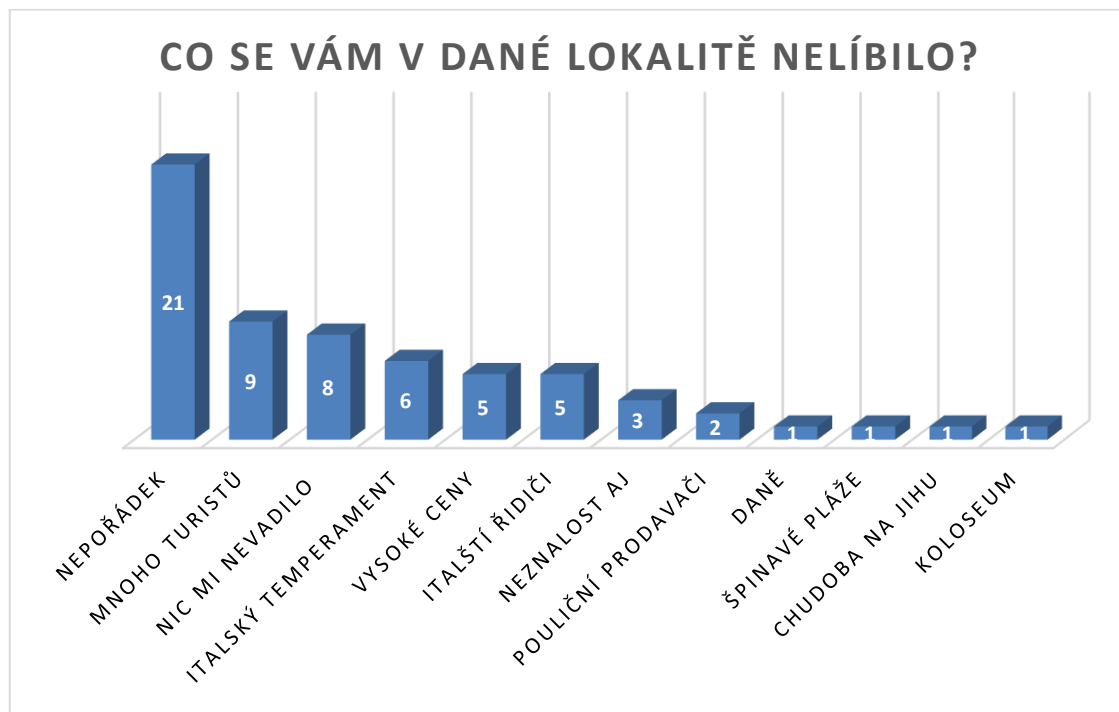

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Porovnájí - li se odpovědi z předchozí otázky, kde byla vyjádřena očekávání s odpověďmi na tuto otázku, zjistíme, že moře a památky splnily očekávání návštěvníků. Respondentům se nejvíce líbí italská gastronomie (18x), příroda (12x) a také tři zajímavé skupiny – atmosféra (10x), kultura (10x) a lidé (10x) – dalo by se tedy říct, jakýsi Genius loci celé Itálie, který má tedy početní převahu (10+10+10=30) nad všemi předešlými zmiňovanými odpověďmi. Jedná se právě o toto nezaměnitelné kouzlo a atmosféru Itálie, která si získává návštěvníky.

Otázka č. 12 byla naopak zaměřena na to, co se návštěvníkům v dané lokalitě líbilo nejméně a co jim vadilo: **Co se Vám v dané lokalitě nelíbilo?**

Graf 10 Největší negativa návštěvy destinace

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

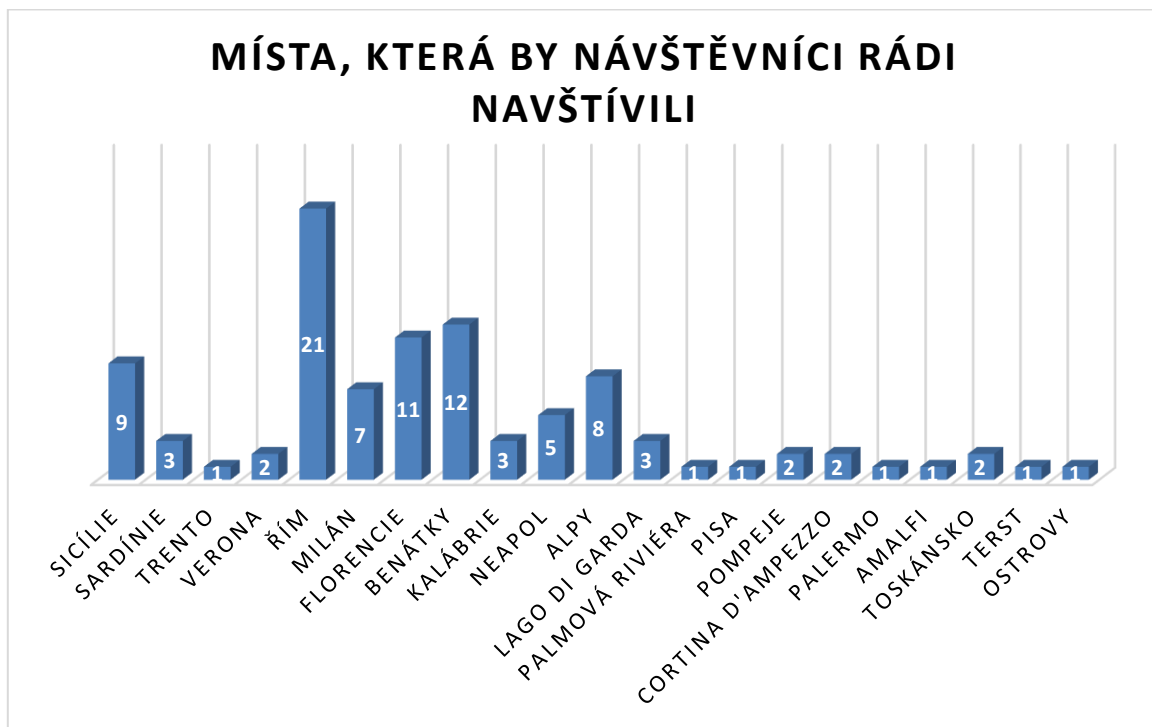
Na tuto otázku odpovědělo pouze 63 respondentů, lze tedy předpokládat, že zbývajícím 9 respondentům se při návštěvě destinace vše líbilo a byli se vším spokojeni. Nepořádek byl největším trnem v oku všech dotazovaných, kdy 21 respondentů odpovědělo, že jim vadí nepořádek a špína, ve dvou odpovědích byla dokonce specifikována oblast – Neapol. 17 dotazovaných celkem (8+9) se vyjádřilo k návštěvě Itálie pouze kladně, nic jim nevadilo. Třetím častým zmiňovaným záparem je velká koncentrace turistů (9x).

Otázka č. 13 si kladla za cíl zjistit zda-li by návštěvníci měli zájem se do Itálie vrátit a pokud ano, tak kam: **Máte v budoucnu v plánu Itálii znovu navštívit? Pokud ano, uveďte jaké místo.**

Na tuto otázku odpovědělo 69 respondentů ANO a 3 odpověděli NE. Z 69x ano bylo 6x blíže nespecifikováno u ostatních byly zmíněna místa, která by respondenti rádi

navštívili. Otázka byla otevřená a každý z respondentů mohl uvést libovolný počet míst, která by rád navštívil.

Graf 11 Destinace, které by respondenti rádi navštívili

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Porovná-li se tabulka č.3, týkající se navštívených míst českými turisty s tímto grafem, lze se dopátrat toho, že Řím a Benátky figurují v obou těchto statistikách. Mnoho dotazovaných láká také návštěva Florencie, Sicílie a Alp.

Zbývající dvě otázky byly určeny pro respondenty, kteří Itálii nikdy nenavštívili, tedy pro zbývajících 28 osob. Z následujícího grafu vyplývá, že pouze dvě osoby neprojeví o návštěvu Itálie zájem.

Otázka č. 14: Láká Vás návštěva Itálie?

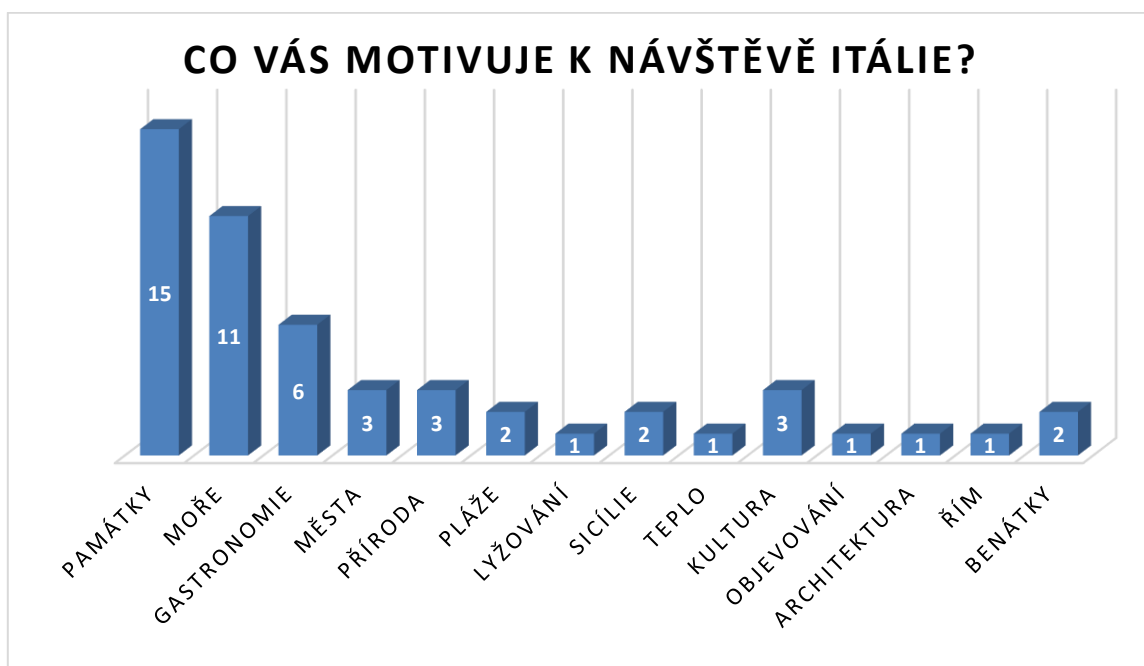
Graf 12 Atraktivita Itálie pro potenciální návštěvníky

Zdroj: Vlastní zpracování (2018)

Otázka č.15 je otázkou navazující na předchozí otázku, kdy bylo účelem zjistit motivaci potenciálních návštěvníků: **Co Vás motivuje k návštěvě Itálie? Odpovídejte pouze v případě, že jste na předchozí otázku odpověděli ANO.**

Graf 13 Motivace potenciálních návštěvníků

Zdroj: Vlastní zpracování(2018)

Stejně jako v odpovědích na **otázku č. 10**, i zde se na prvních pozicích projevují památky a moře jako klíčová motivace k návštěvě Itálie.

11 Řízený rozhovor

Autorka této bakalářské práce se za účelem hledání odpovědí na výzkumné otázky a potvrzení hypotéz rozhodla kontaktovat a provést rozhovor s odborníci na obě zkoumané destinace, delegátkou a průvodkyni cestovní kanceláře Nev-Dama, slečnou Zdenkou Gillarovou. Zdenka má nejenom vystudovaný obor Italská filologie a podnikovou ekonomiku na Palackého univerzitě v Olomouci, ale měla možnost poznat tyto destinace dlouhodobě, kdy rok pobývala během studijního pobytu ERASMUS v Neapoli, kde během studií začala spolupracovat s cestovní kanceláří jako delegátka v oblasti Kampánie. Následně Zdenka s cestovní kanceláří Nev-Dama navázala dlouhodobou spolupráci, kdy v zimní sezóně působí jako delegátka především v oblasti lyžařských středisek v Dolomitech, v létě pak v Kampánii.

První otázkou, která byla Zdence položena, byla otázka, co si myslí, že motivuje klienty k návštěvě Tridentska - Horní Adiže. Vzhledem k tomu, že se zde Zdenka jako delegátka nachází pouze v zimních měsících, odpověděla jednoznačně *lyžování, upravené sjezdové tratě a výborné jídlo*. Nicméně krom této jednoznačné odpovědi naznačila, že velké procento jejich zimních klientů navštěvuje tuto oblast i v létě, především kvůli vysokohorské turistice. Za hlavní motivaci označila především špičkovou úroveň lyžařských středisek, upravené sjezdové tratě a čisté a kvalitní možnosti ubytování a především snadná dostupnost z České republiky. Jejich klienti se do destinace většinou dopravují vlastní dopravou, ale jednou týdně z České republiky vypravují taky autobus. Zdenka také poukázala na vzrůstající trend kratších časových úseků v destinaci, kdy klienti preferují navštívit raději třeba 2 destinace za zimu po dobu pobytu na 3 noci, než-li pobývat v jedné destinaci týden.

Autorka se Zdenky také ptala na rozdíl kvality ubytovacích služeb v Tridentsku - Horní Adiži a Kampánii. Zdenka v této odpovědi zdůraznila především zvýšený zájem v oblasti Tridentska - Horní Adiže o třídění odpadu v ubytovacích zařízeních, což označila jako nejvíce signifikantní rozdíl mezi Tridentskem - Horní Adiží a Kampánií. Kampánii označila jako destinaci se sníženým zájmem o ekologii a ochranu životního prostředí, což přisuzuje především jižanské, poměrně uvolněné a líné mentalitě. Za velké plus ubytovacích zařízení především v oblasti Dolomit označila spolupráci, kdy autobusové spoje, které propojují ubytovací zařízení, svázejí klienty do horských

lyžařských středisek. Během této diskuze Zdenka sklouzla k porovnání s Kampánií, kde označila stav hromadné dopravy za katastrofální, protože najít spojení mezi atraktivitami je bez vlastního auta velmi obtížné a místní spoje buďto neexistují nebo jsou velmi nespolehlivé.

V rámci otázky o kvalitě ubytování se Zdenka zmínila o problematice v horských oblastech, kdy kvůli vysokohorským podmínkám a reliéfu krajiny špatně funguje bezdrátové připojení k internetu, což bývá velmi častou stížností jejích klientů.

Stejně tak, jako byla Zdence na začátku rozhovoru položena otázka ohledně hlavní motivace klientů k návštěvě Tridentska - Horní Adiže, byla jí položena stejná otázka týkající se Kampánie. Zdenka zde jako hlavní motivaci označila pobyt u moře a také blízkost památek a atraktivit cestovního ruchu v této oblasti. Cestovní kancelář Nev-Dama tedy do této destinace nejčastěji nabízí pobytové zájezdy s možností fakultativních výletů, kdy největší zájem je podle Zdenky o návštěvu Pompejí, Neapole, ostrova Capri a sopky Vesuv.

Krom hlubšího debatování o výše zmíněných tématech, byla Zdence položena otázka, jestli si myslí, že v některé z těchto dvou oblastí se místní obyvatelé věnují rozvoji cestovního ruchu více nebo lépe? Zdenka se u této otázky nemohla dobrat jednoznačné odpovědi, neboť zdůraznila, že způsob jakým v Tridentsku - Horní Adiži vedou cestovní ruch je blíží naší mentalitě, vše je čistější, dochvilnější a více uspořádané. Zatímco na rozvoji cestovního ruchu v Kampánii se výrazně podepisuje jižanská mentalita, kdy se podle Zdenky *místní obyvatelé během letní sezóny opravdu snaží, ale jenom v rámci svých mezí*. V Kampánii je tedy řízení cestovního ruchu ze strany místních obyvatel poněkud chaotičtější, možná i trochu špinavější, ale jak Zdenka podotkla, vše je na rozdíl od Tridentska - Horní Adiže zcela autentické.

12 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ

Cílem této kapitoly je shrnout poznatky a výsledky praktické části této bakalářské práce. Shrnutí komparace lokalizačních předpokladů je obsaženo v kapitole 9 [SOUHRNÁ KOMPARACE TRIDENTSKA - HORNÍ ADIŽE A KAMPÁNIE](#), tato kapitola tedy bude spíše zaměřena na shrnutí výsledků dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru, který byl uskutečněn s cílem najít odpovědi na výzkumné otázky a ověření hypotéz.

Odpověď na první výzkumnou otázku **Co je hlavní motivací účastníků CR pro návštěvu Tridentska- Horní Adiže** se autorka snažila najít jak v části této práce, která se zabývá lokalizačními předpoklady, tak v dotazníkovém šetření a v rozhovoru. V dotazníkovém šetření byly otázky směřovány celkově na motivaci účastníků pro návštěvu Itálie, z odpovědí však lze vydedukovat, co konkrétně by se mohlo týkat Tridentska – Horní Adiže. Odpovědi z dotazníku společně s rozhovorem s delegátkou cestovní kanceláře vytvářejí obraz, že hlavní motivací pro návštěvu Tridentska - Horní Adiže jsou především hory (21x navštíveno respondenty) a s nimi spojené sportovní vyžití v těchto oblastech (v zimě lyže, v létě vysokohorská turistika). Odpovědi na tuto otázku se částečně potvrzují i **hypotéza č. 1, že Tridentsko - Horní Adiže je navštěvováno především za účelem sportovních aktivit**. Je potřeba zdůraznit, že k plnohodnotnému ověření této hypotézy by bylo potřeba otázky v dotazníkovém šetření mnohem blíže specifikovat, ale současně by musel být navýšen i počet respondentů, aby výsledky byly relevantní.

Druhou odpovědí, kterou autorka této práce hledala, byla odpověď na otázku **Co je hlavní motivací účastníků CR k návštěvě Kampánie?** Díky odborné pomoci Zdenky Gillarové a odpovědí z dotazníků, by se dalo říct, že hlavní motivací pro návštěvu Kampánie je především plážový cestovní ruch, v druhé řadě právě zmiňovaná atmosféra, nebo-li Genius loci Itálie, který je rozebírán ve výsledcích otázky č. 11, a kterým Kampánie rozhodně disponuje a v poslední řadě často v dotazníku zmiňované památky, kterých je v okolí Neapole poměrně vysoká koncentrace.

Je-li řeč o motivaci účastníků CR k návštěvě Kampánie, je vhodný okamžik věnovat se **hypotéze č. 2, že hlavními turistickými atrakcemi v Kampánii jsou Vesuv a Pompeje**. Tato hypotéza se dotazníkovým šetřením potvrdila pouze napůl. Pompeje,

co se týče atraktivity cestovního ruchu opravdu potvrdily svou pozici, kdy se umístily v dotazníkovém šetření v otázce č. 5 na prvním místě v oblasti Kampánie (24x navštíveno respondenty), zatímco Vesuv i podle Zdenky Gillarové není prioritou, předchází mu Neapol a ostrov Capri, což potvrzují odpovědi respondentů v otázkách č. 4 a 5.

Odpověď na třetí výzkumnou otázku, **zda-li dělají místní obyvatelé maximum pro rozvoj cestovního ruchu v těchto destinacích**, byly odpovědi hledány v dotaznících, kdy byly porovnávány odpovědi zejména z otázek č. 10, 11 a 12, kdy úkolem respondentů bylo vyjádřit v otázce č. 10, jaká měli očekávání a jaká byla jejich motivace k návštěvě dané destinace a odpovědi na otázky č. 11 a 12 obsahovaly zpětnou vazbu respondentů na návštěvu daných destinací. Především markantní výskyt odpovědi *nepořádek* (21x) na otázku č. 12 značí, že Italové mají problém s ekologií a čistotou životního prostředí, což se potvrdilo i v rozhovoru se Z. Gillarovou, která tuto problematiku potvrdila, především co se týče Kampánie a konkrétně okolí Neapole. Celkově také Zdenka potvrdila, že obyvatelé obou komparovaných destinací se velmi snaží co se týče rozvoje cestovního ruchu, nicméně v Tridentsku - Horní Adiži se snaha místních obyvatel projevuje více, což je nejspíš zapříčiněno jak klientelou, která tuto destinaci navštěvuje a jejich nároky (převážně Němci a Francouzi), ale také tím, že zdejší turismus nepodléhá sezónnosti, na rozdíl od Kampánie, kde se místní obyvatelé cestovnímu ruchu věnují se zvýšeným zájmem pouze v létě.

Výrazný rozdíl, který autorka během tvorby této práce zaznamenala je i způsob propagace regionálního produktu v těchto destinacích, kdy se většina informačních a propagačních stránek regionu Kampánie nachází v katastrofálním stavu, informace jsou zde neaktualizovány a design těchto stránek je pro návštěvníka často absolutně neatraktivní, zatímco Tridentsko - Horní Adiže se v této oblasti velmi solidně angažuje (k dispozici je krom přehledných propagačních webů i spousta brožur a průvodců).

Posledním bodem, který je třeba okomentovat je **hypotéza č. 3**, ve které autorka uvádí, že ***Tridentsko - Horní Adiže je Čechy navštěvovanější než Kampánie i z důvodu snadnější dostupnosti***. V první řadě, základní myšlenka této hypotézy byla v dotazníkovém šetření zcela vyvrácena, neboť se v odpovědi na otázku č. 5 se ukázalo, že oblast Kampánie byla respondenty navštěvovanější než Tridentsko - Horní Adiže.

Jediná část této hypotézy, která se potvrdila je ta, že Tridentsko – Horní Adiže je snadno dostupné a preferovaným způsobem dopravy do destinace je silniční doprava, jak potvrdila Z. Gillarová, většinou vlastním automobilem.

13 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Cílem této bakalářské práce bylo porovnat především lokalizační předpoklady cestovního ruchu v oblastech Tridentska - Horní Adiže a Kampánie a jejich vliv na rozvoj cestovního ruchu v těchto oblastech. Druhotným cílem bylo také poukázat na atraktivitu cestovního ruchu v těchto oblastech. Z výsledku šetření této bakalářské práce vyplývá, že obě lokality mají mnoho dobrých lokalizačních předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu. Z celkového šetření lze usoudit, že hlavními motivy pro návštěvu Tridentska - Horní Adiže jsou především Alpy, Dolomity a sportovní vyžití, které především Dolomity nabízejí nejenom v zimní, ale i v letní sezóně.

Co se týče cestovního ruchu v Kampánii, během dotazníkového šetření se ukázalo, že tato destinace byla respondenty navštěvovanější než Tridentsko - Horní Adiže. Motivace respondentů k návštěvě Kampánie se téměř shoduje s motivací respondentů k návštěvě Itálie – Kampánie návštěvníkům tedy nabízí to, co od typické Itálie očekávají – moře, památky, pravou italskou atmosféru a dobré jídlo.

Z celkového šetření lze také odvodit, že Tridentsko – Horní Adiže podniká více kroků k udržitelnému cestovnímu ruchu, kdy destinační management funguje na velmi dobré úrovni a stará se všechny faktory, které přispívají k udržitelnému cestovnímu ruchu. Destinační management v této destinaci by tedy měl dále pokračovat tímto způsobem, kdy zaručuje udržitelný cestovní ruch v destinaci.

To stejné se bohužel nedá říct o Kampánii, kde je vše neorganizované, chybí celková propojenost mezi subjekty a institucemi organizujícími cestovní ruch a destinační management zde funguje na velmi nízké úrovni. Za velmi vážný problém v této oblasti lze označit také nadměrné množství odpadků a nepořádku, které se v dotazníkovém šetření ukázalo jako největším „trn v oku“ návštěvníků této oblasti. Lze to tedy shrnout tak, že v Kampánii chybí systém a organizace, což je reflexí typické jižanské mentality, která však vytváří právě to jedinečné kouzlo a atmosféru, proč návštěvníci tuto destinaci vyhledávají a tvoří tak její autenticitu. To však neznamená, že by místní obyvatelé neměli podnikat žádné kroky, naopak, chtějí-li destinaci udržet alespoň v takovém stavu, v jakém se nachází, měli by projevit více zájmu o tuto problematiku.

14 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

14.1 Tištěné zdroje

[1] ANDĚL, J., BALEJ, M. a kol., *Hodnocení potenciálu krajiny*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2011. 131 s. ISBN 978-80-7414-411-0.

[2] HÜSLER, E. E., *Turistický průvodce dolomity*. Frýdek- Místek: nakladatelství Alpress s.r.o, 2012. 143 s. ISBN 978-80-7362-936-6.

[3] MARIOT, P., *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: nakladatelství Veda, 1983. 249 s.

[4] PÁSKOVÁ, M., *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd. přepracované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.

[5] PÁSKOVÁ, M., *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*.v 2.vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 978-80-7435-006-1.

[6] SAVIANO, R., *Gomorra*, Praha: Paseka, 2008. 267 s. ISBN 978-80- 7185- 918-5.

[7] ŠTÝRSKÝ, J., *Geografie cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 160 s. ISBN 978-80-7435-539-4.

[8] ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu: Kompletně přepracované a doplněné 2. vydání*. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 97880-7201-880-2.

14.2 Internetové zdroje

- [1] Blueflag.global, *About us* [online]. ©2014 [staženo 25. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.blueflag.global/our-programme/>
- [2] Bolzano-Bozen.it, *Cityguide* [online]. Bolzano, 2015, 89 s. [staženo 14. 2. 2018]. Dostupné z: http://www.bolzano-bozen.it/images/pdf/BZ_CG_15_web.pdf
- [3] Buonconsiglio.it, *Introduzione* [online]. ©2008 - 2015 [staženo 22. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.buonconsiglio.it/index.php/it/Castello-del-Buonconsiglio>
- [4] Centro Meteo Italiano, *Caratteristiche climatiche dell'Italia* [online]. ©2012 [staženo 29.1.2018]. Dostupné z: https://www.centrometeoitaliano.it/notizie-meteo/il-clima-dell-italia/?refresh_cens
- [5] Cilentoediano.it, *Natura e territori* [online]. Poslední úpravy březem 2018 [staženo 15. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.cilentoediano.it/sito/natura/il-logo-del-parco>
- [6] Dolomitisuperski.com, *10 motivi per fare una vacanza nelle Dolomiti* [online]. Poslední úpravy 2018 [staženo 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.dolomitisuperski.com/it/zona-sciistica/dolomiti-superski>
- [7] Dolomity.cz, *GEOLOGIE aneb vznik Dolomit několika slovy* [online]. ©2006 - 2012 [staženo 3.2.2018]. Dostupné z: <http://www.dolomity.cz/cz/geologie/>
- [8] Enciclopedia Treccani, *Campania* [online]. ©2009 [staženo 22. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.treccani.it/enciclopedia/campania/>
- [9] Enciclopedia Treccani, *Italia* [online]. ©2009 [staženo 29. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.treccani.it/enciclopedia/italia/>
- [10] Enciclopedia Treccani, *Trentino – Alto Adige* [online]. ©2009 [staženo 3. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.treccani.it/enciclopedia/trentino-alto-adige/#gallery-2>
- [11] FRENI, S., *Il mistero del lago di Tovel: leggenda e scienza a confronto per spiegare perchè le sue acque diventavano rosse* [online]. Poslední úpravy 3. 6. 2014 [staženo 5. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.meteoweb.eu/foto/il-mistero-del-lago-di-tovel-leggenda-e-scienza-a-confronto-per-spiegare-perche-le-sue-acque-diventavano-rosse/id/288241/#1>
- [12] FRYŠ, J., *Sopka Vesuv, která pohřbila Pompeje, sice spí, ale...* In: *Před polednem* [televizní pořad]. ČT24. 24. 8. 2010. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1389298-sopka-vesuv-ktera-pohrbila-pompeje-sice-spi-ale>

- [13] Geology.cz, *Fumarola* [online]. ©2007 [staženo 3. 3. 2018]. Dostupné z:
<http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl>
- [14] Geology.cz, *Kaldera* [online]. ©2007 [staženo 3. 3. 2018]. Dostupné z:
<http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?kaldera>
- [15] Guide.travelitalia.com, *Monumenti di Benevento* [online]. Poslední úpravy březen 2018. [staženo 16. 3. 2018]. Dostupné z:
<http://guide.travelitalia.com/it/guide/benevento/monumenti/>
- [16] Ilmeteo.it, *Medie climatiche nella regione Campania* [online]. ©2018 [staženo 3. 3. 2018]. Dostupné z:https://www.ilmeteo.it/portale/medie-climatiche/Campania?refresh_cens
- [17] Ilmeteo.it, *Medie climatiche nella zona Trentino Alto Adige Adige* [online]. ©2018 [staženo 5. 2. 2018]. Dostupné z: https://www.ilmeteo.it/portale/medie-climatiche/Trentino+Alto+Adige?refresh_cens
- [18] Informagiovani- italia.com, *Mappa della Campania – cartina Campania* [online]. Poslední úpravy březen 2018. [staženo 15. 3. 2018]. Dostupné z:
https://www.informagiovani-italia.com/Mappa_Campania.htm
- [19] Isoladischia.com, *L'isola d'Ischia* [online]. ©2018 [staženo 25. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.isoladischia.com/guida-di-ischia/l-isola/>
- [20] ISTAT, *Annuario statistico italiano 2017* [online]. ©2017 [staženo 2. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.istat.it/it/archivio/207188>
- [21] ISTAT, *Movimento turistico in Italia* [online]. ©2017 [staženo 12. 4. 2018]. Dostupné z:
https://www.istat.it/it/files/2017/10/movimento_2016_rettifica.pdf?title=Movimento+turistico+in+Italia+-+30%2Fott%2F2017+-+Testo+integrale.pdf
- [22] ISTAT, *Italia in cifre* [online]. ©2016 [staženo 28. 1. 2018]. Dostupné z:
<https://www.istat.it/it/archivio/194899>
- [23] Italia.it, *Campania* [online]. ©2003 - 2018 [staženo 2. 2. 2018]. Dostupné z:
<http://www.italia.it/it/scopri-litalia/campania.html>

- [24] Italia.it, *Trentino Alto Adige* [online]. ©2003 - 2018 [staženo 2. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.italia.it/it/scopri-litalia/trentino-alto-adige.html>
- [25] Libero Quotidiano, *La lingua Napoletana, patrimonio dell'Unesco* [online]. ©2013 [staženo 14. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.liberoquotidiano.it/lettere/lettere-al-direttore/1436482/la-lingua-napoletana-patrimonio-dellunesco.html>
- [26] Merano-suedtirol.it, *Merano* [online]. Poslední úpravy únor 2018. [staženo 15. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.merano-suedtirol.it/it/merano/>
- [27] Napoli turistica.com, *Pozzuoli terra di antiche leggende e di storia* [online]. Poslední úpravy 10. 4. 2017. [staženo 25. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.napoli-turistica.com/pozzuoli/>
- [28] NAPPO, C. S., *Pompeii- it's Discovery and Preservation* [online]. Poslední úpravy 17. 2. 2011 [staženo 25. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/ancient/romans/pompeii_rediscovery_01.shtml
- [29] *Poslední dny Pompejí* [film]. Režie Peter NICHOLSON. Velká Británie, 2003.
- [30] Regione.taa.it, *Geografia* [online]. Poslední úpravy únor 2018. [staženo 3. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.regione.taa.it/Geografia.aspx>
- [31] Regione.taa.it, *Il Trentino- Alto Adige attraverso i secoli dalle origini all'autonomi* [online]. Poslední úpravy duben 2018 [staženo 2. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.regione.taa.it/Storia.aspx>
- [32] Skiresort.it, *Comprensori sciistici* [online]. Poslední úpravy únor 2018 [staženo 25. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.skiresort.it/comprensori-sciistici/trentino-alto-adige/>
- [33] ŠUPÍKOVÁ, B., *Caserta: impozantní královský palác s ještě impozantnější zahradou, soutěžící s Versailles* [online]. Poslední úpravy 23. 1. 2017 [staženo 25. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/caserta/>
- [34] Termemerano.it, *Un'oasi di pace in centro di Merano* [online]. Poslední úpravy únor 2018 [staženo 22. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.termemerano.it/it/>

- [35] Terredicampania.it, *Cinque monumenti da non perdere* [online]. Poslední úpravy 1. 4. 2014 [staženo 25. 3. 2018]. Dostupné z: <http://terredicampania.it/blog/turisti-benevento-cinque-monumenti-non-perdere/03/09/2016/>
- [36] Tripadvisor.com, *Top 10 beaches- Italy* [online]. ©2018 [staženo 15. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.tripadvisor.com/TravelersChoice-Beaches-cTop-g187768>
- [37] Visit-campania.it, *Laghi da visitare in Campania* [online]. ©2017 [staženo 13. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.visit-campania.it/laghi-da-visitare-in-campania/>
- [38] Visittrentino.info, *Dolomiti Superski a Skirama* [online]. ©2018 [staženo 25. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.visittrentino.info/cs/clanky/lyze-a-zabava/dolomiti-superski-a-skirama>
- [39] Visittrentino.info, *Rovereto, Město Míru, kultury a umění, , pouhých pár kilometrů od Gardského jezera a lyžařských areálů* [online]. ©2018 [staženo 25. 2. 2018]. Dostupné z: https://www.visittrentino.info/cs/objev-trentino/turisticke-lokality/rovereto_md_266
- [40] Vivosuedtirol.com, *Mondo vegetale e Flora dell'Alto Adige* [online]. Poslední úpravy únor 2018 [staženo 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.vivosuedtirol.com/it/flora/>
- [41] Vivosuedtirol.com, *Regno animale e fauna in Alto Adige* [online]. Poslední úpravy únor 2018 [staženo 5. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.vivosuedtirol.com/it/fauna-animali/>
- [42] Winemarket.cz, *Abbazia di Novacella* [online]. ©2018 [staženo 14. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.winemarket.cz/magazin>

15 PŘÍLOHY

15.1 FOTODOKUMENTACE

Obrázek 8 Dolomity

Zdroj: Helena Steinerová, foceno: červenec 2017

Obrázek 9 Památníček padlým vojákům v Dolomitech

Obrázek 10 Flóra v Dolomitech

Zdroj: Helena Steinerová, foceno červenec 2018

Obrázek 11 Zámecký areál - Caserta

Zdroj: Helena Steinerová, foceno červen 2011

Obrázek 12 Skalnaté útesy - Capri

Zdroj: Helena Steinerová, foceno červen 2011

Obrázek 13 Ulice v Pompejích

Zdroj: Helena Steinerová, foceno červen 2011

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Steinerová Helena	Polní 19, Moravská Třebová - Předměstí	I1500664

TÉMA ČESKY:

Komparace geografických předpokladů udržitelného cestovního ruchu zvolených regionů Itálie - Trentino a Kampánie

TÉMA ANGLICKY:

Comparison of Geographical Assumption of Sustainable Tourism of Selected Regions in Italy - Trentino and Campania

VEDOUCÍ PRÁCE:

doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc. - KRCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je porovnání vybraných předpokladů udržitelného cestovního ruchu dvou různých provincií Itálie - Trentina, severní provincie Itálie, a jižně nacházející se Kampánie. Jako předpoklady udržitelného cestovního ruchu zde budou chápány například vliv na životní prostředí, vliv na ekonomiku vybrané provincie a vlivy cestovního ruchu měnící a ovlivňující kulturu a společnost.

V teoretické části práce budou popsány základní pojmy z oblasti udržitelnosti cestovního ruchu a základní informace o vybraných regionech včetně dopadu cestovního ruchu na tyto celky.

V praktické části budou analyzovány vyhodnocené dotazníky vyplněné obyvateli daných lokalit (dotazník zkoumá jejich názor na dopad cestovního ruchu z různých hledisek - dopad na životní prostředí, na ekonomiku a na sociálně-kulturní prostředí).

Praktická část se bude také částečně zabývat statistickými údaji. Výsledkem této bakalářské práce by mělo být zjištění úrovně udržitelnosti cestovního ruchu v obou provinciích a vyhodnocení, které odhalí provinciím s většími předpoklady pro cestovní ruch.

Osnova práce

1. Úvod
2. Cíl a metodika práce
3. Literární rešerše
4. Teoretická část - Obecná teoretická východiska, teoretické aplikace, specifikace a dispozice teoretických východisek
5. Praktická část - tematická a realizační východiska, metodické poznámky, shromáždění podkladů a průběh šetření, zpracování a interpretace výsledků
6. Shrnutí výsledků
7. Závěry a doporučení
8. Seznam použitých zdrojů
9. Přílohy

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- [1] DEL BO, C. Etica del turismo. Responsabilita, sostenibilita, equita. Řím, Carocci editore, 2017. ISBN 9788843088300
- [2] KOTÍKOVÁ, H. Nové trendy v nabídce cestovního ruchu. Praha, Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6
- [3] PÁSKOVÁ, M. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Hradec Králové, Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-006-1
- [4] JAŠÍKOVÁ V., TROUSIL M. Úvod do tvorby odborných prací. Hradec Králové, Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-380-2
- [5] LUCCHI M.R., AMOROTTI B. Trentino mio: il 'primo libro' di storia economia cultura e civilt? per scuole famiglie enti associazioni turismo. Moenda, Centro Progr. Edii. Moena, 1996.
- [6] NAPOLITANO M. R. Comportamento e soddisfazione del turista. I risultati di una ricerca in Campania. Milano, Franco Angeli, 2010. ISBN 8856825163
- [7] Zelenka J., Pásková M. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha, Linde Praha 2012. ISBN 978-80-7201-880-2